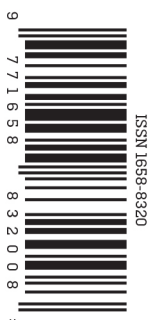

گزارش ماهانه

گزارش وضعیت ایران

ژانویه ۲۰۲۴ میلادی

پنجره شما به ایران در داخل و خارج از کشور

گزارش ماهانه

گزارش وضعیت ایران

ژانویه 2024 میلادی

ISSN: 8320 - 1658

WWW.RASANAHAH-IIIIS.ORG

Rasanah_iiis

info@rasanahiis.com

+966112166696

حق چاپ و نشر محفوظ است. نقل و بازنشر تمام یا قسمتی از مطالب گزارش بدون ذکر منبع یا اخذ موافقت اداره موسسه مجاز نیست.

04	خلاصه تفصیلی
06	تحولات داخلی ایران
08	افزایش نگرانیهای نظام ایران از کاهش مشارکت؛ همزمان با نزدیک شدن به موعد انتخابات
10	افزایش چشمگیر نرخ دلار در مقابل پول ملی ایران
11	تنش آفرینی های ایران علیه کشورهای همسایه و پرتاب سه ماهواره
14	خودکشی راهی برای فرار از بحرانهای داخلی ایران
15	بهره برداری سیاسی از فتوا و ایدئولوژی
18	مناسبات ایران با جهان عرب
20	ایران و بازگشت مجدد تنشها به عراق
21	مثلث تنش ایران، اسرائیل و روسیه در سوریه
26	روابط ایران با قدرتهای بین المللی
28	پرهیز ایالات متحده و ایران از ورود به درگیری مستقیم علی رغم افزایش تنشها
30	افزایش تنشها در روابط ایران با آژانس بین المللی انرژی هسته ای و انگلستان

■ خلاصه تفصیلی

در مورد اینگونه حملات هماهنگی وجود دارد اما در مقابل، دولت عراق بدون اینکه در مقابل حملات ایران به خاکش واکنش عملی نشان دهد، آن را محکوم کرد. پاکستان متقابلاً به این حملات واکنش نشان داد و علاوه بر اینکه گروههایی را در داخل خاک ایران هدف قرار داد، در سطح دیپلماتیک نیز دست به اقداماتی زد. تهران با درک حساسیت شرایط برای عادی سازی پیشقدم شد و از هرگونه تنش زایی بیشتر پرهیز کرد.

این تحولات در حالی رخ می دهد که تنشهای منطقه ای در سایه تداوم جنگ اسرائیل در غزه همچنان همچنان پابرجاست. و این شرایط ایران را بر آن می دارد تا تصمیم بگیرد که برای حفظ و تقویت نفوذ خود با کدامیک از کارتهای خود بازی کند به گونه ای که جنگ به داخل خاک ایران کشانده نشود. از این رو، ایران تلاش می کند با حمله به برخی مواضع و رونمایی از تجهیزات جدید موشکی پیامهای بازدارنده ای به دشمنان خود مخابره کند.

در سطح اجتماعی، انباشته شدن بحرانهای اقتصادی در طی چندین سال، پیامدهای اجتماعی زیادی به دنبال داشته است که علاوه بر افزایش بحرانهای اجتماعی، بروز برخی پدیده های اجتماعی را نیز به دنبال داشته است. در این میان می توان به افزایش پدیده خودکشی اشاره کرد که میانگین جهانی را پشت سر گذاشته است. این پدیده تنها در میان بیکاران محدود نمانده و به دیگر گروهها و اقشار جامعه نیز سرایت کرده است و مهمترین علت آن نیز هزینه های کمرشکن زندگی است که آرامش را بر جامعه ایرانی حرام کرده است. در مقابل، دولت نیز از یافتن راه حلی برای از بین بردن پدیده خودکشی عاجزه مانده است و به خاطر کمبود امکانات دولتی، به برخی اقدامات معمولی برای کنترل این پدیده، اکتفا کرده است. از این رو، احتمال می رود این پدیده همچنان تداوم یابد و شاید هم روندهای دیگری به خود بگیرد.

در سطح ایدئولوژی، نخبگان دینی حاکم در ایران برای اینکه مردم را به مشارکت در انتخابات آینده ترغیب کنند، به حربه دینی یعنی فتوا متوسل شده اند. غافل از اینکه استفاده زیاد از فتوا برای رونق بخشیدن به هر انتخاباتی سبب می شود که دیگر فتوا آن اثرگذاری در مردم را نداشته باشد و در دراز مدت، توده مردم از آن روی گردان می شوند. همچنین نظام ایران تلاش می کند از عامل ایدئولوژی در سطح خارجی نیز مدد بگیرد. به عنوان نمونه، در پی انفجارهای کرمان، رسانه های دولتی و نیمه دولتی ایران به حکومت طالبان حمله کردند و آن را متهم ساختند که در « مبارزه با دولت اسلامی داعش، جدیت به خرج نداده است». این در حالیست که طالبان ضمن محکومیت حوادث کرمان، تلاش کرد در این مورد

در ماه ژانویه 2024 میلادی، ایران در تمامی عرصه های سیاسی، اقتصادی، نظامی، اجتماعی و ایدئولوژی رخدادها و تحولات پرشتابی را تجربه کرد و روابط ایران با فضای عربی و بیسن المللی نیز آکنده از تحولات پیچیده ای بود که انتظار می رود در آینده بر روابط خارجی ایران سایه افکند.

تحولات داخلی ایران در فضای سیاسی: ایران در اوایل ماه مارس آینده شاهد برگزاری دو انتخابات مهم یعنی انتخابات مجلس شورای اسلامی و انتخابات مجلس خبرگان خواهد بود. و با نزدیک شدن موعد انتخابات، احتمال مشارکت کم رنگ مردم در این انتخابات همانند دو انتخابات قبلی، بار دیگر خواب را از چشمان رهبران نظام ربوده است؛ گفتنی است انتخابات مجلس در سال 2020 و انتخابات ریاست جمهوری در سال 2021 میلادی پایین ترین میزان مشارکت مردمی را ثبت کردند. در پی نارضایتی روزافزون مردم از سیاستهای نظام و تداوم اوضاع وخیم اقتصادی و همچنین رد صلاحیت بسیاری از نامزدها و مخصوصاً نامزدهای جریان اصلاح طلب، برخی جریانها و احزاب خواهان تحریم انتخابات شدند. در مقابل، نظام ایران نیز برای تشویق مردم به استقبال از صندوقهای رأی، تدابیری اندیشیده است که از جمله آنها می توان به افزایش تعداد نامزدها در حوزه های انتخاباتی و تأیید صلاحیت برخی نامزدهای تأثیرگذار در عرصه سیاسی و اجتماعی اشاره کرد.

در زمینه اقتصادی، در ماه ژانویه 2024 میلادی بهای دلار در مقابل پول ملی رشد قابل ملاحظه ای کرد و از مرز 58 هزار تومن گذشت که در مقایسه با قیمت دلار در دسامبر 2023 میلادی که هر یک دلار آمریکا به نرخ 50 هزار تومان معامله می شد، 16 درصد رشد داشته است. علل کاهش بهای پول ملی در مقابل دلار به کاهش ذخیره پولی به پایین ترین سطح و نیز کاهش شدید ذخیره ارزی - علی رغم صادرات نفت به خارج - باز می گردد. البته که حمله به پایگاه آمریکایی در اردن و پیامدهای احتمالی آن بر اقتصاد ایران؛ مخصوصاً بعد از اینکه تهران به دست داشتن در این حادثه متهم شد، نیز در سقوط ارزش پولی ملی ایران تأثیرگذار بوده است. نوسان در بازار ارز سبب شده است که شهروندان ایرانی اعتماد خود را به پول ملی از دست بدهند. از این رو، برخی ایرانیان برای حفظ ارزش دارایی خود به خرید طلا و ارز و برخی دیگر به خرید زمین و املاک در کشورهای همسایه روی آورده اند.

در سطح نظامی، ایران همزمان اقدام به گشایش سه جبهه نظامی کرد. هرچند میان ایران و دولت سوریه

سایه ابهام در روند جنگ اسرائیل در غزه، سرنوشت اوضاع در دریای سرخ نیز در ابهام قرار دارد. و در مورد مناسبات ایران با قدرتهای بین المللی، در پی حمله شبه نظامیان عراق به پایگاه آمریکایی در اردن، روابط ایران با ایالات متحده در منطقه بار دیگر شاهد تنشهای فزاینده ای شد. اما علی رغم این تنش و نبود کانالهای ارتباطی دیپلماتیک در زمان کنونی، دو طرف تلاش می کنند که این تنشها به یک جنگ منطقه ای دامنه دار و یا رویارویی مستقیم کشانده نشود که قواعد بازی را تغییر دهد.

اما روابط ایران و اروپا، همچنان به خاطر مسائل اختلافی میان طرفین تنش آلود است. آژانس بین المللی انرژی هسته ای، ایران را به خاطر توسعه برنامه هسته ای مورد انتقاد قرار داده و اروپا نیز از این موضع آژانس حمایت کرده است. انگلستان تحریمهای تازه ای بر ایران به خاطر مزاحمت برای ایرانیان مخالف در خارج وضع کرده است؛ مسأله ای که تهران همواره آن را رد کرده است. اما در مورد سیاستهای ایران در منطقه خاورمیانه و فعالیت بازوهای نیابتی ایران، مطلب تازه ای که این پرونده به آن می پردازد اقدامات حوثی ها علیه دریانوردی در دریای سرخ، در پی جنگ اسرائیل در غزه است و انگلستان ایران را در صحنه گردانی و حمایت از این حملات متهم می کند. وضعیت کنونی حکایت از آن دارد که تنش میان طرفین در خصوص این پرونده ها همچنان ادامه خواهد یافت.

به ایران اطمینان دهد و هرگونه ارتباط با «جیش العدل» را نیز رد کرد. اما باید گفت که ریشه های اختلافات میان طرفین به مراتب عمیق تر است. طرفین در اندیشه، مذهب و قرائت دینی با یکدیگر اختلاف دارند و در این میان، اختلافات تاریخی میان دو کشور می تواند مزید بر علت باشد. این اختلافات خود را در تدوین و نحوه مدیریت سیاستهای دو طرف نشان می دهد.

روابط خارجی ایران با فضای عربی و بین الملل نیز در ماه ژانویه 2024 میلادی شاهد رخدادها و تحولات مهمی بود. در فضای عربی و در مورد مناسبات ایران و عراق، در پی حملات مستقیم و غیر مستقیم ایران علیه اهداف آمریکایی و اسرائیلی بار دیگر عراق شاهد افزایش تنشها بود. سپاه پاسداران به پایگاهی که آن را «مرکز جاسوسی اسرائیل» خواند مستقیماً به اربیل عراق حمله کرد. بنا به اظهارات منابع آمریکایی، «حزب الله» عراق که نزدیکترین گروه شبه نظامی مسلح به ایران است، پایگاه آمریکایی موسوم به «برج 22» را در نزدیکی مثلث مرزی در شمال شرق اردن هدف حملات خود قرار داد تا از این طریق واژگونگی و تل آویز را برای توقف جنگ غزه تحت فشار قرار دهد. از یک سو، این نوع حملات تجاوز و نقض آشکار حاکمیت عراق به شمار می رود. از دیگر سو، حملات پیاپی گروههای شبه نظامی علیه اهداف آمریکایی و اسرائیلی و همچنین اقدام آمریکا و اسرائیل در هدف قرار دادن فرماندهان و مواضع نظامی سپاه پاسداران در عراق و سوریه، به نگرانیها درباره گسترش دامنه جنگ منطقه ای، دامن می زند.

در زمینه مناسبات ایران و سوریه، این گزارش به عملیات پیاپی اسرائیل برای ترور چندین فرمانده ایرانی در سوریه و نیز پیامدهای این عملیات برای اسرائیل و پیامهایی که این عملیات برای ایران دارد، می پردازد. و نگرانیهای ایران در مورد افزایش سطح تهدیدهای اسرائیل و عملیات گزینشی و دقیق اسرائیل برای ترور فرماندهان رده بالای نظامی ایران در سوریه را مورد بررسی قرار می دهد.

در مورد روابط با یمن، حوثی ها با حمله به کشتیهایی که از باب المندب به مقصد اسرائیل در حرکت هستند، عملاً به جنگ میان حماس و اسرائیل وارد شده اند. این اقدام حوثی ها مشکلات بزرگی برای اقتصاد جهانی رقم زده است. ایالات متحده برای تأمین امنیت دریانوردی در دریای سرخ یک ائتلاف نظامی تشکیل داده است که به اهداف حوثی ها حمله می کنند و به موازات آن، از تلاشهای سیاسی و دیپلماتیک برای بازداشتن حوثی ها نیز غافل نمانده اند. علی رغم اینکه توان تهاجمی حوثی ها را کاهش یافته و بسیاری از حملات آنها دفع شده است، اما فعالیت حوثی ها همچنان مایه نگرانی شرکتهای حمل و نقل دریایی را فراهم می سازد و در

تحولات داخلی ایران

فضای داخلی ایران در ماه ژانویه 2024 میلادی شاهد تحولات چندی در سطوح سیاسی، اقتصادی، نظامی، اجتماعی و ایدئولوژی بود. در این گزارش می‌خواهیم این تحولات را با عناوین زیر مورد بررسی قرار دهیم:

- افزایش نگرانیهای نظام ایران از کاهش میزان مشارکت همزمان با نزدیک شدن به موعد انتخابات
- افزایش قابل توجه بهای دلار در مقابل پول ملی ایران
- ایران سه ماهواره به فضا پرتاب کرد
- خودکشی راهی برای فرار از بحرانهای داخلی ایران
- بهره برداری سیاسی از فتوا و ایدئولوژی

افزایش نگرانیهای نظام ایران از کاهش مشارکت؛ همزمان با نزدیک شدن به موعد انتخابات

انتخابات مجلس شورای اسلامی و همچنین انتخابات مجلس خبرگان که قرار است در اوایل ماه مارس 2024 میلادی برگزار شود، برای نظام از اهمیت ویژه ای برخوردار است؛ به ویژه اینکه دو انتخابات قبلی یعنی انتخابات مجلس در سال 2020 میلادی و انتخابات ریاست جمهوری در سال 2021 میلادی رکود کمترین میزان مشارکت در تاریخ انتخابات بعد از انقلاب 1979 میلادی را ثبت کردند. این کاهش میزان مشارکت نتیجه مستقیم رد صلاحیت گسترده نامزدهای اصلاح طلب و میانه رو و همچنین نارضایتی مردم از سیاستهای نظام بود. رد صلاحیت های گسترده، انتخابات را عملاً به رقابت چهره های محافظه کار بر سر کرسی های مجلس و نیز برای کسب کرسی ریاست جمهوری بدل کرد. علی رغم اینکه نظام سخت در تلاش است تا میزان مشارکت در انتخابات آینده را بالا ببرد، اما احتمالاً در نتیجه اقدامات نهادهای نظام و مخصوصاً شورای نگهبان در رد صلاحیت تعداد زیادی از نامزدها، همان سناریوی سالهای 2020 و 2021 میلادی بار دیگر تکرار خواهد شد.

نخست: انتخابات مجلس شورای اسلامی

انتخابات مجلس شورای اسلامی که قرار است در اول مارس آینده برگزار شود، از چندین جهت حائز اهمیت است. اول اینکه، این اولین انتخاباتی است که بعد از اعتراضات پیاپی ایران در طول چهار سال گذشته برگزار می شود که در آخرین مورد، مردم شهرهای مختلف به طور گسترده ای به خیابانها آمدند و قتل مهسا امینی در بازداشتگاه «پلیس امنیت اخلاقی» را محکوم کردند. دوم اینکه، به خاطر خشم فزاینده مردمی از سیاستهای نظام و تداوم وخامت اقتصادی، بسیاری از جریانها خواهان تحریم انتخابات مجلس شورای اسلامی و مجلس خبرگان شده اند.

نتایج پیمایشی که مرکز افکار سنجی دانشجویان ایران «ایسپا» انجام داده است، حکایت از آن دارد که احتمالاً میزان مشارکت در انتخابات در پایین ترین حد خود از زمان پیروزی انقلاب 1979 میلادی خواهد بود. در این نظر سنجی، تنها 27.9 درصد از شهروندان گفتند که قطعاً در انتخابات مشارکت خواهند کرد. در عین حال، 36 درصد از شهروندان گفتند که اصلاً رأی نخواهند داد.

در این میان، 6.8 درصد گفتند که احتمال شرکت آنان پایین است. و 7.4 درصد دیگر گفتند که به احتمال زیاد مشارکت خواهند داشت. همچنین 21.9 درصد شهروندان گفتند که هنوز در مورد شرکت یا عدم شرکت تصمیمی نگرفته اند⁽¹⁾.

در سایه تهدیدها به تحریم انتخابات و احتمال تکرار سناریوی دو انتخابات قبلی که کم رونق ترین انتخابات در عمر نظام ایران را رقم زدند، نهادهای حکومت تلاش می کنند با تشویق مردم به مشارکت در انتخابات راهی برای برون رفت از تنگنای مشارکت پایین بیابند. و در این راستا تدابیر مختلفی سنجیده شده است که افزایش تعداد نامزدها یکی از این شگردها است. یعنی بر اساس اظهارات هادی طحان نظیف سخنگوی شورای نگهبان، برای کسب هر کرسی مجلس، 48 نامزد با یکدیگر رقابت می کنند⁽²⁾. اختصاص ده ها کانال تلویزیونی برای تبلیغات نامزدها در بازه زمانی کارزار انتخاباتی از دیگر شیوه ها برای گرم کردن تنور انتخابات است.

از دیگر شگردهای نظام برای افزایش تعداد رأی دهندگان این است که شخصیت هایی را که در میان مردم طرفداران زیادی دارند تأیید صلاحیت کرده است. اما با مراجعه به لیست افرادی که صلاحیت آنها برای نامزدی انتخابات مجلس تأیید نشده است، می بینیم که شورای نگهبان بسیاری از چهره های معروف و تأثیرگذاری که کم نظیر هستند را نیز رد صلاحیت کرده است. به عنوان مثال، از میان احزاب مطرح اصلاح طلب و میانه رو، فقط 4 حزب یعنی کارگزاران سازندگی، اعتماد ملی، ندای ایرانیان و حزب اعتدال و توسعه در این انتخابات نامزد معرفی کرده اند. اما صلاحیت تنها 3 نفر از اعضای مرکزی این احزاب تأیید شده است که عبارتند از محمد باقر نوبخت از حزب اعتدال و توسعه، محمد علی محسنی بندپی از حزب ندای ایرانیان، و رؤوف قادری از حزب اعتماد ملی. و در کل، از میان 114 عضو رسمی این چهار حزب که برای نامزدی ثبت نام کرده بودند، تنها صلاحیت 30 نفر آنان تأیید و بقیه همگی رد صلاحیت شده اند⁽³⁾. علاوه بر آن، نتایج اولیه بررسی صلاحیت نامزدهای انتخاباتی نشان می دهد که تعداد زیادی از نامزدهای جریان «اصلاح طلب» و همچنین تعدادی از نامزدهایی که در دوره قبل نماینده مجلس بوده اند، نیز رد صلاحیت شده اند. که این اقدامات با هدف نظام که همانا افزایش مشارکت مردمی است، تعارض دارد و مقدمات تحریم انتخابات

(1). اکو ایران، نتایج نظرسنجی ایسپا درباره مشارکت در انتخابات 1402، (16 آذر 1402 ه.ش)، تاریخ بازدید: 5 فوریه 2024 م. <https://www.yu.gov.ir/GBIVZlb/pw>

(2). فرارو، به ازای هر کرسی مجلس 48 نفر کاندیدا هستند، (18 بهمن 1402 ه.ش)، تاریخ بازدید: 5 فوریه 2024 م. <https://www.yu.gov.ir/wzPyk1P>

(3). ایران وایر، بازی با اعداد، تاکتیک جدید شورای نگهبان برای انتخابات مجلس دوازدهم، (17 دی 1402 ه.ش)، تاریخ بازدید: 5 فوریه 2024 م. <https://www.addirU.com/Address/pw.Yu/>

سال 1989 میلادی تکرار شود که مجلس خبرگان، علی‌خامنه‌ای را که در آن زمان رئیس‌جمهور بود، بعد از وفات خمینی به عنوان رهبری نظام برگزید.

شورای نگهبان نه تنها چهره‌های مطرح را برای انتخابات مجلس شورای اسلامی رد صلاحیت کرد بلکه بسیاری از نامزدهای مجلس خبرگان رهبری را نیز فاقد صلاحیت شرکت در انتخابات دانست که از جمله آنها می‌توان به حسن روحانی رئیس‌جمهور سابق اشاره کرد که برای سه دوره پیاپی عضو مجلس خبرگان رهبری بوده است. این بار، شورای نگهبان وی را فاقد صلاحیت نامزدی در انتخابات مجلس خبرگان رهبری دانسته است و بدین سان او آخرین رئیس‌جمهوری است که از بازگشت به زندگی سیاسی محروم شده است. پیش از او سه رئیس‌جمهور دیگر نیز چنین سرنوشتی داشتند. تلاش‌های مرحوم هاشمی رفسنجانی و محمود احمدی‌نژاد برای نامزدی در انتخابات ریاست جمهوری ناکام ماند. نظام ایران، محمد خاتمی را از عرصه سیاست کلاً به حاشیه رانده است. عرصه فعالیت بر او که در وضعیتی مشابه حصر خانگی قرار دارد، بسیار تنگ شده و ممنوع‌التصویر است. حسن روحانی در بیانیه‌ای اعلام کرد که رد صلاحیت او با «انگیزه سیاسی» و به نفع عده‌ای صورت گرفته است که قدرت تشخیص مصالح کشور را ندارند. وی از فقهای شورای نگهبان خواست که دلایل رد صلاحیت او را علنی کنند. در بخشی از این بیانیه آمده است: «آنان که با انگیزه‌های سیاسی دست به رد صلاحیت اینجانب زده و هزاران نفر از داوطلبان مجلس شورای اسلامی را نیز به دلایل عمدتاً سیاسی رد صلاحیت کرده و حق مشارکت مردم را از آنان سلب نموده‌اند، نه مالک انقلاب و کشورند و نه صلاحیت تعیین مصالح کشور و سلب صلاحیت از خدمتگزاران صدیق و دلسوز کشور را دارند.»⁽⁷⁾

علاوه بر روحانی، دو تن از چهره‌های مطرح امنیتی ایران یعنی محمود علوی که برای دو دوره متوالی وزیر اطلاعات دولت روحانی بود، و مصطفی پور محمدی دبیر کل جامعه روحانیت مبارز نیز رد صلاحیت شدند (8). علوی علاوه بر اینکه عضو مجلس خبرگان بود، برای چهار دوره متوالی نماینده مجلس شورای اسلامی نیز بود. اما پور محمدی در دوره اول ریاست جمهوری روحانی وزیر

مجلس شورای اسلامی و مجلس خبرگان را فراهم می‌سازد.

دوم: انتخابات مجلس خبرگان رهبری

انتخابات مجلس خبرگان رهبری همزمان با انتخابات مجلس شورای اسلامی برگزار می‌شود و در آن 510 نامزد که 13 تن آنها از علمای اهل سنت هستند، بر سر کسب 88 کرسی مجلس خبرگان به رقابت می‌پردازند⁽⁴⁾. در 24 ژانویه 2024 میلادی هادی طحان نظیف سخنگوی شورای نگهبان اعلام کرد که شورای نگهبان درخواست نامزدهای مجلس خبرگان را بررسی کرده است و 138 نفر تأیید صلاحیت شده‌اند⁽⁵⁾. بعد از رسیدگی به اعتراضها، 6 تن دیگر نیز تأیید صلاحیت شدند که در نهایت 144 نفر واجد شرایط رقابت در انتخابات خبرگان رهبری شناخته شدند⁽⁶⁾.

آنچه در مورد انتخابات آینده درخور توجه است، این است که احمد جنتی 96 ساله که هم ریاست مجلس خبرگان رهبری و هم ریاست شورای نگهبان را در اختیار دارد و همواره در رد صلاحیت نامزدها و مهندسی کردن انتخابات نقش تعیین‌کننده‌ای داشته است، این بار به خاطر کهولت سن در انتخابات خبرگان رهبری نامزد نشده است. این مسأله، به گمانه‌زنی‌ها درباره ریاست آینده مجلس خبرگان رونق بخشیده است. برخی بر این باورند که احتمالاً ابراهیم رئیسی که تنها نماینده تأیید صلاحیت شده از حوزه انتخاباتی خراسان رضوی است، به ریاست این مجلس برگزیده شود. اما این احتمال نیز وجود دارد که چنین اتفاقی رخ ندهد؛ زیرا ابراهیم رئیسی به امور ریاست جمهوری سرگرم است و برای اینکه در انتخابات ریاست جمهوری مارس 2025 میلادی بتواند برای دور دوم نیز پیروز انتخابات شود، باید وقت و فرصت کافی در اختیار داشته باشد تا به چالش‌ها و مشکلات کنونی کشور رسیدگی کند. وانگهی، اینکه رئیسی ریاست مجلس خبرگان رهبری را در اختیار داشته باشد، هیچ تأثیری در انتخاب او به عنوان جانشین رهبری ندارد. یعنی اگر قرار باشد که ابراهیم رئیسی به عنوان جانشین رهبری انتخاب شود، لازمه چنین هدفی ضرورتاً ریاست او بر مجلس خبرگان نیست. در نتیجه، ممکن است همان سناریوی

- (4). خبر آنلاین، رقابت 510 نفر بر سر 88 کرسی مجلس خبرگان/ قم صدراعظم شد، تهران عقب‌افساد 13/ کاندیدای اهل سنت هم آمدند، (21 آبان 1402 ه.ش)، تاریخ بازدید: 6 فوریه 2024. <https://www.HBPrj/pw.Yu/>
- (5). پایگاه اطلاع‌رسانی شورای نگهبان، نتایج بررسی صلاحیت‌های انتخابات مجلس خبرگان رهبری مشخص شد/ بیش از 650 داوطلب دیگر برای انتخابات مجلس شورای اسلامی تأیید شدند، (10 بهمن 1402 ه.ش)، تاریخ بررسی: 2 فوریه 2024. <https://www.xceYTCv/pw.Yu/>
- (6). خبر آنلاین، اعلام تعداد نهایی نامزدهای انتخابات مجلس خبرگان/ اسامی به وزارت کشور ارسال شد، (18 بهمن 1402 ه.ش)، تاریخ بازدید: 6 فوریه 2024. <https://www.yFAT3GM/pw.Yu/>
- (7). بی‌بی‌سی فارسی، روحانی از شورای نگهبان خواست دلایل رد صلاحیت او برای مجلس خبرگان را علنی کند، (4 بهمن 1402 ه.ش)، تاریخ بازدید: 7 فوریه 2024. <https://www.UGgopiw/pw.Yu/>
- (8). ساعت 24، پزشکبان: پورمحمدی و علوی بدون تأیید رهبری نمی‌توانستند وزیر شوند/ FATF را فریاد می‌زدند، می‌گفتند خیانت است، امروز امضا کردند، می‌گویند دستاورد است!، (9 بهمن 1402 ه.ش)، تاریخ بازدید: 7 فوریه 2024. <https://www.kNafc1D/pw.Yu/>

تأثیرات کاهش مستمر ارزش پول ملی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

نخست: علل نوسان قیمت ارز در ایران

در پی حملاتی که به پایگاه آمریکایی در منطقه مرزی سوریه و اردن صورت گرفت و منجر به کشته شدن چند سرباز آمریکایی شد، قیمت دلار در ایران به شدت افزایش یافت و از مرز 58 هزار تومان گذشت. این در حالیست که میانگین قیمت دلار در ماه دسامبر 2023 میلادی 50 هزار تومان بود یعنی دلار در ماه ژانویه 16 درصد گران تر شد.

بازارهای مالی در ایران در اواخر ماه ژانویه به حادثه حمله به پایگاه آمریکایی واکنش نشان داد. نگرانی‌هایی در مورد پیامدهای احتمالی آینده آن بر اقتصاد ایران و احتمال وضع تحریم‌های بیشتر در صورت دخالت مستقیم ایران در این حوادث، مطرح شد. البته قبل از این رویداد نیز درباره فعالیتهای تهدید آمیز حوثی‌های مورد حمایت ایران در دریای سرخ به ایران هشدار داده شده بود. حوثی‌ها با نیروهای دریایی بین‌المللی به رهبری آمریکا که از اوایل سال جاری برای تأمین امنیت کشتیهای تجاری در دریای سرخ فعالیت می‌کنند، وارد درگیری نظامی شدند. البته کاهش مستمر ارزش پول ملی ایران دلایل ریشه‌ای تری نیز دارد که در این مورد می‌توان به کاهش ذخیره پولی به پایین‌ترین سطح خود، کمبود شدید ذخیره ارزی (به خاطر تحریم‌های نفتی و بانکی، چه ایران علی‌رغم صادرات نفت به خارج در زمینه دریافت بهای آن

دادگستری بود و در دوره دوم ریاست جمهوری احمدی نژاد نیز وزیر کشور بود.

فرجام سخن:

علی‌رغم تکاپوها و تدابیر نظام برای ترغیب مردم به مشارکت گسترده در انتخابات مجلس شورای اسلامی، اما همه نشانه‌ها از احتمال استقبال کم‌رنگ مردم از صندوق‌های رأی حکایت دارند و این امر می‌تواند مشروعیت نظام را در معرض آسیب بیشتر قرار دهد. در مورد انتخابات مجلس خبرگان رهبری نیز باید گفت که رد صلاحیت چهره‌های تأثیرگذار در عرصه سیاسی و امنیتی ایران، نشان می‌دهد محافظه‌کاران نخواستند است که این چهره‌های تأثیرگذار در انتخاب رهبر سوم نظام نقشی داشته باشند؛ به ویژه اینکه مجلس خبرگان آینده هشت سال یعنی تا 2032 میلادی بر سر کار خواهد بود و محافظه‌کاران احتمال می‌دهند که در این بازه زمانی تحولاتی رخ دهد که نیاز به انتخاب رهبر آینده باشد.

افزایش چشمگیر نرخ دلار در مقابل پول ملی ایران

گزارش اقتصادی ماه ژانویه 2024 میلادی به افزایش چشمگیر قیمت دلار در مقابل پول ملی ایران می‌پردازد. و به این نکته توجه می‌کند که در میان ارزهای خارجی، در ایران دلار بیشترین تقاضا را دارد. در این گزارش به علل سقوط ارزش تومان ایرانی در مقابل دلار و نیز واکنش ایرانیان برای حفظ ارزش دارایی خود پرداخته می‌شود و

شکل 1: بهای دلار آمریکا در مقابل تومان ایرانی (ژانویه 2024م)

خود را از کشور خارج می‌کنند. از این رو، در داخل ایران تقاضا برای خرید دلار افزایش می‌یابد.

اما درباره آینده، بی تردید نوسان شدید قیمت ارز پیامدهای منفی بر اوضاع معیشتی در ایران به دنبال خواهد داشت که از جمله آنها می‌توان به افزایش نرخ تورم، کاهش قدرت خرید مردم در آینده اشاره کرد؛ و با توجه به اینکه بخش قابل توجهی از مواد غذایی و نهاده های دامی مورد نیاز کشور از خارج وارد می‌شود، با هرگونه افزایش نرخ ارز، بی‌درنگ قیمت مواد غذایی نیز تغییر می‌کند. در نتیجه، با افزایش تورم، ارزش پول مردم مخصوصاً حقوق بگیران و کارگران روزمزد کاهش پیدا می‌کند. در بودجه سال آینده افزایش حقوق کارمندان 20 درصد در نظر گرفته است؛ این در حالیست که تورم حدود 40 درصد پیش بینی شده است. یعنی در سال آینده قدرت خرید مردم ایران 20 درصد کاهش می‌یابد و فشارهای معیشتی بیشتری بر آنان تحمیل خواهد شد.

فرجام سخن:

ماه ژانویه شاهد نوسان شدید بهای نرخ ارز در ایران بود و دلار آمریکا با رشد 16 درصد به کانال 60 هزار تومان نزدیک شد. این امر دلایل گوناگونی دارد که تحریمهای اقتصادی یکی از آنها است. این امر واکنش مردم ایران را به همراه داشت چون این پدیده در سایه افزایش ناچیز میزان حقوق، قدرت خرید آنان را به شدت کاهش می‌دهد و آینده آنان را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

تنش آفرینی های ایران علیه کشورهای همسایه و پرتاب سه ماهواره

ایران سال نو 2024 میلادی را با زورآزمایی خصمانه آغاز کرد. در میانه بالا گرفتن تنشها میان ایران و آمریکا در پی کشته شدن چندین سرباز آمریکایی در حمله پهپادی به یکی از پایگاههای نظامی آمریکا، ایران به سه کشور اسلامی حمله کرد و چهار ماهواره به فضا فرستاد. بعد از انفجارهایی که در مراسم بزرگداشت سالگرد قاسم سلیمانی فرمانده پیشین سپاه قدس در کرمان روی داد، ایران اهدافی که آنها را اسرائیلی خواند در داخل سوریه، عراق و پاکستان هدف حملات موشکی و پهپادی قرار داد. این بخش از گزارش وضعیت ایران در ماه ژانویه 2024 به افزایش تنشها میان پاکستان و ایران و حملات موشکی ایران به سوریه و عراق و همچنین اقدام ایران به پرتاب ماهواره بر «سیمرغ» و «قائم 100» اختصاص دارد.

نخست: تنش میان پاکستان و ایران

با مشکلاتی روبرو است)، افزایش تقاضای داخلی دلار به خاطر حفظ سرمایه و یا خرید املاک در خارج اشاره کرد. لذا می‌توان گفت که روند کاهش ارزش پول ملی مشکلی است که از سالها قبل دامنگیر ایران بوده است اما همانطور که از شکل (1) پیداست، بعد از بازگشت تحریمهای آمریکا در سال 2018 میلادی این روند شدت گرفت و 6 سال اخیر شاهد افزایش شدید بهای دلار و سقوط آزاد ارزش پول ملی ایران بود.

مرکز «مبادلات ارز و طلا» که یکسال از آغاز فعالیت آن می‌گذرد، نیز نتوانست جلوی افزایش نرخ ارز را بگیرد. این مرکز در فوریه 2023 میلادی و با هدف جلوگیری از افزایش نرخ ارز تأسیس شد. دولت، ارز حاصل از صادرات را با بهای شناور در اختیار وارد کنندگان و تاجران قرار می‌دهد تا آنها ارز مورد نیاز خود را به جای بازار آزاد، از دولت خریداری کنند. اما مشکل اینجاست که قیمت ارز در مرکز مبادلات کاملاً آزاد نیست و پایین تر از بازار آزاد است. از این رو، در ایران سه نوع نرخ ارز وجود دارد. یک: نرخ ارز رسمی دولتی که به واردات برخی کالاهای راهبردی و داروها اختصاص دارد. دو: نرخ ارز در مرکز مبادلات ارز و طلا، سه: نرخ ارز در بازار آزاد که بالاترین نرخ است و بیشترین نقش را در معادله عرضه و تقاضا بازی می‌کند.

دوم: واکنش مردم در قبال کاهش بهای پول ملی و پیامدهای آن بر اوضاع معیشتی

ایرانیان به کاهش ارزش پول ملی در مقابل ارز خارجی عادت کرده اند. از ابتدای دهه هفتاد قرن گذشته تا سال 2021 میلادی (1400-1350 ه.ش) نرخ ارز در ایران 3500 برابر افزایش یافته است. این در حالیست که از دهه هشتاد تا سال 2021 میلادی حداقل دستمزدها 1400 برابر شده است.

تحریمهای اقتصادی که بیش از 40 سال است که بر ایران سایه افکنده است و سریال کاهش ارزش پول ملی در مقابل ارزهای خارجی همواره ادامه داشته است (به گزارش ماه ژانویه و فوریه 2023 م رجوع شود)⁽⁹⁾. از این رو، مردم ایران اعتماد خود را به پول ملی از دست داده اند و برای حفظ ارزش دارایی های خود برای آینده به خرید طلا و ارز روی می‌آورند؛ زیرا احتمال می‌رود که همانند سالهای گذشته، تنشهای ژئوپلیتیک به ناآرامی در بازارهای مالی ایران دامن بزند. برخی دیگر از ایرانیان دارایی های خود را می‌فروشند تا در خارج ملک بخرند یعنی با خرید املاک در کشورهای همسایه و مخصوصاً در ترکیه سرمایه های

بازداشت شد⁽¹²⁾. دو روز قبل از سفر امیر عبداللہیان به اسلام آباد، تعداد نه تن از کارگران پاکستانی در استان سیستان و بلوچستان کشته شدند که «ارتش آزادی بخش بلوچستان» که به «ارتش ملی گرای بلوچستان» نیز موسوم است، مسئولیت این حمله را بر عهده گرفت⁽¹³⁾. به نظر می رسد که روابط میان ایران و پاکستان - حداقل در زمان فعلی - به وضعیت قبل باز نمی گردد؛ به ویژه اینکه اسلام آباد تجهیزات موشکی و سیستم پدافند هوایی را در طول مرزهای خود با ایران مستقر کرده است. وزرای خارجه دو کشور در دیداری که با هدف کاهش تنش برگزار کرده بودند، توافق کردند که هر چه سریعتر برای تقویت همکاری امنیتی و اطلاعاتی کنونی، یک مسئول هماهنگ کننده تعیین کنند⁽¹⁴⁾.

دوم: حمله ایران به سوریه و عراق

سپاه پاسداران ایران موضعی در اربیل عراق که آنها را پایگاههای اطلاعاتی موساد اسرائیل خواند و نیز مواضع «گروههای تروریستی ضد ایرانی» در سوریه را هدف موشکهای بالستیک قرار داد و ادعا کرد که حمله موشکی به عراق «یکی از مهمترین پایگاههای تجسسی اسرائیل» را ویران کرده است. طبق روایت ایران «این پایگاه به عنوان مرکزی برای طراحی عملیات جاسوسی و تروریستی» در منطقه و ایران بود⁽¹⁵⁾. سپاه پاسداران چندین موضع در اربیل را به عنوان پایگاه «گروههای ایرانی مخالف نظام» مورد هدف قرار داد. در این حملات چهار غیر نظامی کشته و شش تن دیگر مجروح شدند. ایران در بیانیه ای اعلام کرد: «در پاسخ به حملات تجاوزکارانه اخیر رژیم صهیونیستی که به شهادت فرماندهان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و تنی چند از شخصیت های محور مقاومت انجامید، ... سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران یکی از مراکز مهم تجسسی صهیونیستی (موساد) را در اقلیم کردستان عراق با موشکهای بالستیک هدف قرار داد و با خاک یکسان کرد. این پایگاه به عنوان مرکزی برای

حمله موشکی و پهپادی ایران به پاکستان، چندین نفر کشته و سه تن مجروح برجای گذاشت⁽¹⁶⁾. ایران ادعا کرد که پایگاههای گروهک سنی جدایی طلب «جیش العدل» در اقلیم سیستان و بلوچستان که از سوی «آژانس اطلاعات مرکزی آمریکا» و «موساد» اسرائیل تأمین مالی می شود، را هدف قرار داده است. در مقابل، اسلام آباد ادعای تهران مبنی بر وجود عناصر تروریستی در خاک این کشور را رد کرد و این حمله را نقض آشکار حاکمیت پاکستان خواند. سخن به همینجا ختم نشد بلکه پاکستان در طی 48 ساعت از این حمله، سفیر خود را از ایران فراخواند و رزمایشهای دریایی را متوقف کرد و علاوه بر تعلیق تمام ملاقاتهای در سطوح بالا، از بازگشت سفیر ایران به اسلام آباد نیز ممانعت به عمل آورد.

همچنین، پاکستان با استتار چندین کشتی در آبهای خود، حملات هوایی و زمینی هماهنگی را علیه نه گروه مسلح بلوچ در عمق 50 کیلومتری خاک ایران انجام داد که در نتیجه آن نه تن از فرماندهان این گروههای مسلح کشته شدند. ایران تأیید کرد که در این حمله افرادی کشته شده اند اما از هرگونه دامن زدن به تنشها پرهیز کرد. در نهایت به وسیله میانجیگری چین، پاکستان و ایران برای از سرگیری روابط دوجانبه توافق کردند و در 29 ژانویه 2024 حسین امیر عبداللہیان به اسلام آباد سفر کرد. دو کشور پاکستان و ایران حدود 900 کیلومتر مرز مشترک دارند که مناطقی کم جمعیت به شمار می رود. همین امر باعث رونق قاچاق انسان، مواد مخدر و اسلحه در این مناطق شده است.

پیش از فروکش کردن تنش میان دو کشور، پاکستان اعلام کرد که یک مزدور عضو «لشکر فاطمیون» را به اتهام تلاش برای ترور مفتی تقی عثمانی در 2019 میلادی، در شهر کراچی بازداشت کرده است⁽¹⁷⁾. در 16 ژانویه چهار تن از اعضای لشکر «فاطمیون» از جمله مغز متفکر آنان به ظن دست داشتن در ترور یک شخصیت دینی برجسته در 5 ژانویه، توسط دستگاههای امنیتی پاکستان

(10). John Davison, "What is behind Iran-Pakistan attacks and could conflict escalate?," *Reuters*, January 19, 2024, accessed February 1, 2024, <https://2u.pw/9Eb7R2q>

(11). "Amid Rising Tensions With Iran, Pakistani Police Say Member Of Iranian-Backed Militant Group Arrested In Karachi," *RFE/RL*, January 21, 2024, accessed February 1, 2024, <https://2u.pw/lecsIS0>

(12). Israr Ahmad, "IB, Islamabad Police nab 4 suspects involved in killing of Allama Masood ur Rehman Usmani," *The Nation*, Jan 17, 2024, accessed February 1, 2024, <https://2u.pw/pyuulMXR>

(13). "Gunmen kill nine Pakistani nationals in southeastern Iran," *AlJazeera*, Jan 27, 2024, accessed February 1, 2024, <https://2u.pw/6Qwva4G>

(14). Baqir Sajjad Syed, "Pakistan, Iran to enforce pacts for terror eradication," *Dawn*, January 30, 2024, accessed February 1, 2024, <https://2u.pw/kPKCeaE>

(15). "Iran Not to Tolerate 'Any Israeli Operation from Any Country:' Official," *Tasnim News Agency*, January 18, 2024, accessed February 1, 2024, <https://2u.pw/a0k50Mb>

کدام به وزن 10 کیلوگرم را در مدارهایی در ارتفاع 450 تا 1100 کیلومتری زمین تزریق کرد⁽²⁰⁾. این ماهواره ها با هدف آزمایش اثبات فناوری مخابرات باند باریک و اثبات فناوری تعیین موقعیت جغرافیایی به فضا پرتاب شدند. و ماهواره بر «سیمرغ» از برخی جهات دچار اختلالات شده بود.

در 21 ژانویه ایران با استفاده از موشک «قائم_100»، ماهواره «ثریا» را در مدار پایین زمین تزریق کرد. این موشک بالستیک سوخت جامد سه مرحله ای که ساخت نیروی هوافضای سپاه پاسداران است، در ظرف 11 دقیقه در مدار 750 کیلومتری زمین پرتاب شد⁽²¹⁾. سردار علی جعفر آبادی فرمانده هوافضای سپاه پاسداران گفت که «سپاه پاسداران در سال آینده موشک «قائم_105» را آزمایش خواهد کرد. و در طی سه سال آینده موشک «قائم_120» را آزمایش خواهد کرد که قرار است ماهواره ها را در مدار 36 هزار کیلومتری زمین تزریق کند⁽²²⁾. ایران اولین ماهواره نظامی خود یعنی «نور-1» را در آوریل 2020 را به فضا پرتاب کرد و بعد از آن در ماه مارس 2022 با موشک «قاصد» ماهواره «نور-2» را به فضا پرتاب کرد. این فعالیتهای بلندپروازانه فضایی ایران نگرانیهایی را برانگیخته است؛ زیرا فناوری لازم برای توسعه سامانه موشکهای بالستیک دور برد را فراهم می سازد.

فرجام سخن:

به نظر می رسد که ایران بعد از آنکه «شورای امنیت» بسیاری از تحریمهایی که قبلا وضع کرده بود را برداشته است، برای رویارویی گسترده با دشمنان خود آماده می شود و به توسعه فناوری موشکی خود می پردازد. مسکو نیز به عنوان شریک راهبردی تهران، جنگنده های نسل چهارم سوخو-35 را به علاوه سیستمهای رادار و غیره را در اختیار ایران قرار می دهد. این در حالیست که جنگ اوکراین توجه جهان را به خود معطوف داشته و از برنامه هسته ای ایران بازداشته است. وانگهی، جنگ اسرائیل حماس و همچنین حملات حوثی ها در دریای سرخ پوشش مناسبی برای تهران فراهم ساخته است تا با خیال راحت برنامه های خود را دنبال کند. در بحبوحه این

عملیات تجسس و فعالیتهای تروریستی در منطقه و مخصوصا در کشور عزیزمان استفاده می شد⁽¹⁶⁾.

این در حالیست که فؤاد حسین وزیر خارجه عراق وجود و حضور هرگونه مقر وابسته به موساد در اربیل را رد کرد و حملات ایران را «تجاوز و نقض حقوق بین الملل» خواند. وی افزود: ایرانی ها یا نمی خواهند و یا نمی توانند به اسرائیل حمله کنند و به همین دلیل در جستجوی قربانی در اطراف خود هستند و به همین دلیل هم به اربیل حمله کردند⁽¹⁷⁾. همچنین ایران یک ویلای بزرگ مربوط به یک تاجر کرد را هدف قرار داد و ادعا کرد که او با اسرائیل همکاری کرده است. اما در سوریه، سپاه پاسداران اعلام کرد که «پایگاههای گروههای تروریستی ضد ایرانی در مناطق اشغالی سوریه» را با موشکهای بالستیک هدف قرار داده است⁽¹⁸⁾.

بعد از حمله کتائب حزب الله عراق به یک پایگاه آمریکایی در اردن در نزدیکی مثلث مرزی میان اردن، سوریه و عراق که سه کشته و 40 مجروح در میان سربازان آمریکایی برجای گذاشت، ایران برای مقابله با هرگونه واکنش احتمالی واشنگتن آمادگی گرفت. بعد از اینکه رئیس جمهور آمریکا وعده داد که به این حملات پاسخ خواهد داد و انتقام سربازان خود را خواهد گرفت، «کتائب حزب الله عراق» ایران را از هرگونه مسئولیت در مورد حمله پهبادی به پایگاه آمریکایی تبرئه کرد. در بیانیه این گروه آمده است: «برادران ما در محور مقاومت - و مخصوصا در جمهوری اسلامی - از نحوه فعالیت جهادی ما اطلاعی ندارند و در بسیاری از موارد با فشار و تنش زایی علیه نیروهای اشغالگر آمریکایی در عراق و سوریه مخالف هستند⁽¹⁹⁾».

سوم: پرتاب موفقیت آمیز ماهواره بر «سیمرغ» و «قائم_100»

ایران با استفاده از موشک «سیمرغ» ساخت وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح ایران، برای اولین بار از پایگاه هوافضای امام خمینی در استان سمنان سه ماهواره به فضا پرتاب کرد. ماهواره «مهدها» به وزن 32 کیلوگرم و دو ماهواره «کیهان -2» و «هاتف-1» هر

(16). Ibid.

(17). Hamdi Alkshali, Nechirvan Mando and Helen Regan, "Iran launches missile strikes in northern Iraq and Syria, claims to destroy Israeli spy base,"

CNN, Jan 16, 2024, accessed February 1, 2024, <https://2u.pw/QRD1q8r>

(18). "Iran Not to Tolerate 'Any Israeli Operation from Any Country:' Official,"

(19). دفعا لإحراج الحكومة.. كتائب حزب الله العراقي تعلن تعليق عملياتها ضد القوات الأمريكية، (30 ژانویه 2024 م)، تاریخ بازدید: 7 فوریه 2024 م. <https://vswtPpM/pw.2u://https>

(20). "Iran receives first signals from Mahda satellite: Minister," *IRNA*, January 28, 2024, accessed February 1, 2024, <https://2u.pw/x85KR6h>

(21). "Iran to Develop Satellite Carrier for Geostationary Orbit Launch," *Tasnim News Agency*, January 21, 2024, accessed February 1,

2024, <https://2u.pw/mf3ptRe>

.Ibid. (22)

نوجوانان و جوانان و همچنین در میان افراد بیکار، کارگر و کارمند نیز دیده می‌شود.

عوامل چندی به وخیم تر شدن پدیده خودکشی دامن زده است. از لحاظ اقتصادی، حدود 40 درصد مردم ایران زیر خط فقر شدید هستند و از نبود برابری و عدالت رنج می‌برند⁽²⁴⁾. علاوه بر گسترش پدیده بیکاری، افرادی که کار می‌کنند نیز با مشکلات زیادی دست به گریبان هستند؛ زیرا از یک سو، دستمزدها پایین است و از سوی دیگر هزینه‌های زندگی و تورم زیاد است. وانگهی، نبود امنیت شغلی و نبود مراکز خدمات اجتماعی به مشکلات مردم دامن می‌زند⁽²⁵⁾. اما از لحاظ اجتماعی، می‌توان به مشکلاتی چون خشونت خانوادگی، ازدواج اجباری⁽²⁶⁾، افزایش نرخ فلاکت، افسردگی و آشفتگی‌های روانی اشاره کرد⁽²⁷⁾.

گزارشها و تحلیلهایی که این پدیده را مورد بررسی قرار داده اند از این واقعیت حکایت دارند که در گسترش این پدیده پیچیده چندین عامل نقش دارد. اما در این میان، عامل اقتصادی بیشترین نقش را دارد، به ویژه اینکه وضعیت رقت باری که سالیان زیادی بر زندگی مردم سایه انداخته است، هر روز وخیم تر می‌شود. و هیچ نشانه‌ای مبنی بر برون رفت از این بحران اقتصادی در افق دیده نمی‌شود. و شاید به همین دلیل است که پدیده خودکشی که قبلا در میان بیکاران شایع بود اکنون به طبقه کارگران نیز سرایت کرده است و حتی چندین مورد خودکشی در میان قشر تحصیلکرده نیز ثبت شده است چرا که مصارف زندگی بسی فراتر از درآمد است. و مهمتر از همه اینکه، قشر تحصیلکرده می‌بیند که درآمدی که کسب می‌کند با سطح تحصیلات او اصلا همخوانی ندارد. از این رو، خود را بر سر دو راهی مهاجرت و یا خودکشی می‌بیند. البته باید گفت که عوامل دیگر و تحولات اجتماعی نیز در گسترش این پدیده نقش دارند. مثلا احساس تنهایی در میان نوجوانان میل به خودکشی را در میان آنان افزایش می‌دهد و مشکل سوء مصرف مواد مخدر نیز می‌تواند فرد را به خودکشی سوق دهد. اما نکته درخور توجه این است که با توجه به سلطه روحانیون بر کشور و دست داشتن آنها و خانواده‌هایشان در پرونده‌های فساد، بسیاری از مردم ایران از آخوندها و موعظه‌های آنان روی گردان شده‌اند و حتی برخی، از دین هم بریده‌اند.

دوم: موضع نظام در قبال پدیده خودکشی

تحولات و در شرایطی که ایران چندین جبهه درگیری را در منطقه گشوده است، دشمنان ایران همچنان دچار چنندستی هستند و در مقابل تحولات سردرگم مانده‌اند.

خودکشی راهی برای فرار از بحرانهای داخلی ایران

چالشها و بحرانهای چنان مردم را از هر سو در تنگنا قرار داده که امید به زندگی بهتر را از آنان کاملا سلب کرده است. از این، برخی که از پس مشکلات زندگی بر نمی‌آیند، چاره را در خودکشی و پایان دادن به زندگی جستجو می‌کنند. افزایش این پدیده، بار دیگر توجه رسانه‌های ایران را به خود معطوف کرده است. میانگین خودکشی در ایران در مقایسه با سالیان گذشته رشد قابل توجهی داشته است. این پدیده نه تنها کنترل نشده و کاهش پیدا نکرده است بلکه هم از لحاظ کمی و هم از لحاظ تنوع بیشتر نیز شده است و در میان اقشار مختلف جامعه و گروههای متفاوت سنی گسترش یافته است. این مسأله در عوامل گوناگونی چون سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ریشه دارد. و در سایه عدم وجود یک نگرش همه جانبه برای رسیدگی به این پدیده، می‌توان گفت که احتمال می‌رود که این پدیده بیش از این نیز گسترش یافته و با ایجاد شکافهای عمیق تری در جامعه ایران، فصل تازه‌ای را در پرونده ناکارآمدی نظام سیاسی اضافه کند.

نخست: خودکشی در ایران

در میان 180 کشور که بیشترین آمار خودکشی در جهان را به خود اختصاص داده‌اند، ایران در جایگاه 130 قرار دارد. شاخص خودکشی در ایران به 7.4 در مقابل هر صد هزار نفر رسیده است. در این آمارها، مواردی که قصد خودکشی کرده‌اند و یا مواردی که توسط خانواده متوفی مخفی نگه‌داشته شده و در پزشک قانونی ثبت نشده، لحاظ نشده است. و معمولا آمارهای واقعی بیشتر از آمارهای رسمی است⁽²³⁾.

هرچند که برخی استانها با شرایط اجتماعی سختی دست به گریبان است اما پدیده خودکشی در تمامی استانها دیده می‌شود. این پدیده در میان قشر خاص و رده سنی خاصی محدود نیست. خودکشی در میان کهنسالان،

(23). وب سایت العلم العربي، تسونامی الانتحار في إيران (۱ ژانویه ۲۰۲۴م)، تاریخ بازدید ۱۵ ژانویه ۲۰۲۴م، <https://umZTqp/ly.bit/>

(24). وب سایت ایران امروز، ۴۰ درصد جمعیت ایران زیر خط فقر مطلق هستند، (۱۹ ژانویه ۲۰۲۴م)، تاریخ بازدید ۲۳ ژانویه ۲۰۲۴م، <https://tuOckCB/ly.bit/>

(25). وب سایت صدای آمریکا، رسانه‌های ایران از ۵ برابر شدن نرخ «خودکشی» در جامعه پزشکی خبر دادند، (۲۱ ژانویه ۲۰۲۴م)، تاریخ بازدید ۲۳ ژانویه ۲۰۲۴م، <https://yukXLyO/ly.bit/>

(26). وب سایت رادیو زمانه، «خودکشی» نام دیگر مرگ‌های سیستماتیک دختران زیرسن (۱۵ ژانویه ۲۰۲۴م)، تاریخ بازدید ۲۰ ژانویه ۲۰۲۴م، <https://9eYeCd/ly.bit/>

(27). وب سایت صدای آمریکا، افزایش تورم و نرخ بیکاری؛ شاخص فلاکت در ۱۴ استان ایران افزایش یافت، (۹ ژانویه ۲۰۲۴م) تاریخ بازدید ۲۰ ژانویه ۲۰۲۴م، <https://OpTodv/ly.bit/>

خود در میان پیروان و هوادارانش استفاده می کند تا سیاستهای خود را برخاسته از متن دین و حاصل استنباط صحیح فقهی معرفی کند. با نزدیک شدن به موعد انتخابات مجلس در اول مارس آینده (11 اسفند 1402)، نظام ایران با حربه فتوا که شرکت در انتخابات را واجب می داند، به مقابله با مخالفین سیاسی که خواهان تحریم انتخابات هستند، برخاسته است. نظام ایران همانطور که در سیاست داخلی از ابزار فتوا مدد می گیرد، در سیاست خارجی نیز به عامل ایدئولوژی متوسل شده و آن را در مرکز توجه خود قرار می دهد و این امر در اختلاف عمیق ایدئولوژیک میان ایران و طالبان در جریان انفجارهای کرمان، به روشنی خود را نشان داد.

نخست: انتخابات و استفاده سیاسی از فتوا

معمولاً ولایتمداران و تقلیدگرایان انقلابی در ایران، برای توجیه یک مسأله سیاسی و پیشبرد برنامه سیاسی به فتوا متوسل می شوند. اخیراً، برخی جریانها انتخابات را مهندسی شده و صوری دانسته و از مردم خواستند که انتخابات مجلس را تحریم کنند. اما روزنامه های رسمی و نیمه رسمی ایران شهروندان را به مشارکت فعال در انتخابات دعوت می کنند. برخی فقهاء نیز به کارزار دعوت و ترغیب مردم به مشارکت در انتخابات پیوسته اند. یک خامننه ای و وجوب مشارکت در انتخابات: علی خامننه ای رهبر ایران تلاش برای تحریم انتخابات را «یک رفتار خصمانه خواند... که با اسلام منافات دارد». وی در دیدار با «مداحان» به انتخابات مجلس شورای اسلامی و انتخابات مجلس خبرگان اشاره کرد و گفت: «برخی می خواهند که انتخابات در شأن ملت ایران نباشد و تلاش می کنند مردم را ناامید کنند و به مردم بگویند که انتخابات هیچ فایده ای ندارد. این یک رفتار خصمانه است که با اسلام و جمهوری اسلامی منافات دارد»⁽³⁰⁾. خامننه ای همچنین، مشارکت در انتخابات را واجب و حق ملت خواند و گفت: «مشارکت ملت در انتخابات به معنای واقعی کلمه یک ضرورت است و طبیعتاً انتخابات صرفاً واجب نیست بلکه حق ملت است که قانونگذاران و مجریان قانون و یا اعضای مجلس خبرگان را انتخاب کنند»⁽³¹⁾. می بینیم که در اینجا خامننه ای انتخابات را «یک ضرورت» و «واجب» می خواند. و این دو واژه بار معنایی دینی عمیقی دارند. پس هرچند که گزینه تحریم انتخابات همانند مشارکت، اساساً یک کنش سیاسی

ایران برای کاهش پدیده خودکشی راههای مختلفی را در پیش گرفت. مثلاً برای ریشه کن کردن فقر نظام حمایت اجتماعی را ایجاد کرد و چهار هزار موسسه خیریه برای رسیدگی به فقرا اختصاص داد. اما این طرح به دلایل نامعلومی متوقف شد. و حتی در پیش نویس بودجه 2024 میلادی نیز هیچ بند خاصی به حمایت از اقشار نیازمند اختصاص داده نشده است⁽²⁸⁾. اما برنامه ای برای ریشه کن کردن فقر روی دست گرفته شده است مبنی بر اینکه دولت و یا سازمانها خیریه کالابگرهایی را برای تأمین کالاهای اساسی خانواده ها اختصاص دهد تا بخشی از هزینه های مصرفی خانواده ها را پوشش دهد. و برای حمایت از سلامت روانی جامعه خط 1570 (که خط اورژانسی است) را اختصاص داد. و این سیستمی است که به صورت رایگان مشاوره و خدمات سلامت روانی برای دانش آموزان و اولیاء ارائه می دهد و برنامه های حمایت اجتماعی دیگری نیز دارد⁽²⁹⁾. اما هیچ کدام از این سیاستها نتوانست جلوی پدیده خودکشی را بگیرد و این پدیده شوم همچنان به پیش می تازد. در واقع، اقدامات دولت همچون داروی مسکن است که فقط علائم بیماری را تخفیف می دهد. و برای درمان اصل مشکل باید سراغ تغییرات ساختاری و ریشه ای در نهادهای حکومت رفت و برای برون رفت از بحران اقتصادی و دیگر بحرانهایی که بر کشور سایه انداخته است، یک تحول اساسی در سیاستهای داخلی و خارجی کشور نیاز است.

فرجام سخن:

در سایه ناکارآمدی سیاستهای اقتصادی و اجتماعی، پدیده خودکشی در ایران وخیم تر می شود. و برنامه های دولتی برای حل این مشکل چندان کارساز نیستند؛ زیرا هیچ برنامه همه جانبه و پایداری وجود ندارد که با بر طرف کردن اصل مشکل که ناشی از رویکردهای سیاسی چندین دهه نظام است، امید به زندگی و تکاپو را به جامعه باز گرداند. مسأله درخور توجه در این زمینه، این است که نظام ایران که اصلی ترین رکن آن دین است، نتوانسته است با تولید یک گفتمان دینی مردم ایران را از پناه بردن به خودکشی که در دین اسلام حرام است، باز دارد.

بهره برداری سیاسی از فتوا و ایدئولوژی

فتوا به عنوان حربه دینی از مهمترین ابزارهایی است که نظام ایران برای پیشبرد اهداف و نیز توجیه سیاستهای

(28). وب سایت رکنما، کودکان، فقر شدید و لایحه بودجه سال 1403، (5 ژانویه 2024م)، تاریخ بازدید 19 ژانویه، 3So3dto/ly.bit/

(29). وب سایت مرکز عدالت برای کودکان، ازدواج اجباری عامل 20 درصد خودکشی نوجوانان در ایران (12 ژانویه 2024م)، تاریخ بازدید 17 ژانویه 2024م، YzjCpY/ly.bit/

(30). ایران اترناشغال، صحف ایران: الانتقام «الفوری» لضحایا کرمان.. والتقصیر الأمني.. وإسرائيل تبرأ من التفجير، 4 ژانویه 2024م (تاریخ بازدید: 29 ژانویه 2024م)، 3vR4DVM/ly.bit/

(31). خبرگزاری مهر، رهبر انقلاب در دیدار اتمه جمعه سراسر کشور: حضور در انتخابات صرفاً تکلیف نیست حق مردم است، 14 ژانویه 2024م (تاریخ بازدید: 03 فوریه 2024م)، <http://bd7645n7j/com.tinyurl/>

است، اما از نظر خامنه ای برای رأی دهنده ایرانی جای نیست که انتخابات را تحریم کند.

دو_ انتخابات صوری: خامنه ای در حالی این سخنان را بیان کرد که روند رد صلاحیت چهره های اصلاح طلب و میانه رو برای نامزد شدن در انتخابات، فریاد اعتراض آنان را بلند کرده است. حسن روحانی ناراحتی خود از مهندسی و فرمالیته کردن انتخابات ابراز کرد و گفت: “ اگر مردم احساس کنند که مشارکت آنها در انتخابات در زندگی آنها تأثیر دارد، در انتخابات مشارکت خواهند کرد. ولی چنانچه این حس در مردم به وجود بیاید که اگر پای صندوق بروند و یا نروند نتیجه اش یکی است، پای صندوق نخواهند رفت»⁽³²⁾. او وجود تنوع فکر و نه صرفاً تعدد نامزدها را شرط مهم در انتخابات دانست و هشدار داد که میباید مردم به این نتیجه برسند که صندوق رأی بی اثر است: « همه تلاش ما باید این باشد که صندوق رأی به عنوان مرجع اصلی برای تحول جامعه حفظ شود. اگر صندوق رأی آسیب ببیند و مردم به این نتیجه برسند که صندوق بی اثر است، وقتی صندوق رأی و انتخابات کنار گذاشته شود، فاجعه رخ می دهد، آن زمان شاهد هرج و مرج خونین و ناامنی خواهیم بود. باید بدانیم این نظام آلتزاتیو و جایگزین ندارد. تنها راه اینست که این نظام اصلاح شود و اشکالاتش برطرف گردد»⁽³³⁾. در اینجا ملاحظه می کنیم که روحانی هشدار می دهد که اگر اراده مردم در صندوقها ناپدید گرفته شود، آنگاه اعتراضات و هرج و مرج خونین رخ خواهد داد. در عین حال، او خواهان اصلاحات از درون نظام است. این اولین باری نیست که روحانی به نحوه انتخابات، صوری بودن و مهندسی شدن انتخابات اعتراض می کند بلکه او در زمان ریاست جمهوری خود نیز چندین بار نسبت به این مسأله اعتراض کرده بود. در اینجا ذکر این نکته لازم است که شیخ حیدر حب الله صوری بودن انتخابات را با ولایت مطلقه رهبر مناسب می داند. از نگاه او، رهبر مشروعیت خود را از خداوند و از امام معصوم کسب می کند نه از صندوقهای رأی. در نتیجه، انتخابات و رأی مردم نمی تواند برای رهبر تعیین تکلیف کند⁽³⁴⁾.

دوم: اساس بودن ایدئولوژی نزد طالبان و ایران در اوایل ژانویه 2024 در نزدیکی مزار قاسم سلیمانی در کرمان که برای سپاه پاسداران و نیز انقلاب اسلامی یک نماد مقدس به شمار می رود، انفجارهایی رخ داد که ده ها نفر کشته و مجروح بر جای گذاشت. طالبان بی درنگ این حادثه را محکوم کرد. طالبان همچنین در پاسخ به برخی گزارشهای رسانه ای پاکستان در مورد رابطه تنگاتنگ طالبان با جیش العدل، هرگونه ارتباط با این گروه را تکذیب کرد⁽³⁵⁾.

یک_ واکنش ایران در قبال طالبان: چند روز بعد از این حادثه، داعش مسئولیت این انفجارها را بر عهده گرفت. اما با این همه، ایران خاک سوریه، کردستان عراق و مناطق مرزی پاکستان را هدف حملات موشکی قرار داد. رسانه های ایران نیز طالبان را متهم کردند که در خاک افغانستان زمینه مناسبی برای فعالیت گروههای افراطی مهیا ساخته است. اما مقامات طالبان تأکید کردند که داعش این توانایی را ندارد که از خاک افغانستان علیه شهرهای ایران عملیاتی انجام دهد. سخنگوی طالبان آمریکایی ها را متهم کرد که در تلاشند میان طالبان و کشورهای منطقه و مخصوصاً ایران مشکلات و سوء تفاهم خلق کنند⁽³⁶⁾. وزارت خارجه طالبان نیز طی یک بیانیه رسمی ضمن تسلیت این مصیبت به ملت ایران، با دولت و ملت ایران عمیقاً ابراز همدردی کرد⁽³⁷⁾. اما برخی از مسئولین ایرانی همچنان به طالبان با دیده تردید نگریستند و آن را متهم کردند که علاوه بر همدردی با قربانیان حادثه کرمان، با “تروریست ها” نیز همدردی کرده است. محمد رضا بهرامی سفیر پیشین ایران در افغانستان، در مطلبی با عنوان «شیطنت طالبان» در مواجهه با حادثه تروریستی کرمان نوشت: “ اینکه سخنگوی وزارت خارجه طالبان در محکومیت حادثه تروریستی دیروز آن را تروریستی خوانده است، معنا دار است»⁽³⁸⁾. رسانه های ایرانی نیز به طالبان حمله کردند و آن را یک گروهک تروریستی و بازیچه دست استکبار جهانی آمریکا و انگلیس خواندند.

(32). خیر آنلاین، حسن روحانی: صندوق رأی تخریب شده و باید آن را احیا کنیم/ هر تلاشی برای براندازی صندوق رأی منجر به براندازی نظام می شود، ۰۵ ژانویه ۲۰۲۴ (تاریخ بازدید: ۰۳ فوریه ۲۰۲۴م). [FWuMQAK/pw.Yu/](https://www.fwuMQAK/pw.Yu/)

(33). همان.

(34). ر.ک: محمد السلمي، ومحمد الصياد، الفقهاء والعاصمة في إيران، (السعودية: رصانة، ۲۰۲۳م)، ص ۱۲۰-۱۲۱.

(35). خبرگزاری ایرنا، حکومت افغانستان هیچ ارتباطی با گروه تروریستی جیش الظلم نداریم، (تاریخ بازدید: ۲۸ ژانویه ۲۰۲۴م)

(36). سلام نیوز، سخنگوی طالبان: داعش در افغانستان نابود شده است و توانایی انجام حمله به کرمان را ندارد، ۷ ژانویه ۲۰۲۴، تاریخ بازدید: ۲۸ ژانویه ۲۰۲۴م).

(37). خبرگزاری دانشجو، طالبان: مراتب عمیق همدردی خود را با دولت و ملت ایران ابراز می کنیم، ۰۶ ژانویه ۲۰۲۴م (تاریخ بازدید: ۲۸ ژانویه ۲۰۲۴م). <http://www.wetvub.com.tinyurl/>

(38). اقتصاد نیوز، شیطنتی که طالبان کرد/ واکنش خبرساز به حادثه تروریستی کرمان + عکس، ۰۶ ژانویه ۲۰۲۴م (تاریخ بازدید: ۲۸ ژانویه ۲۰۲۴م). <http://www.ontimesux.com.tinyurl/>

وجود دارد. اما نگرانیهای طالبان در مورد هژمونی ایرانیها، ریشه در واقعیت دارد. زیرا ایرانیها بیش از اینکه خواهان روابط متوازن با همسایگان خود باشند، سودای تسلط، برتری و تحکم بر دیگری را در سر می پرورانند که حمله موشکی ایران به پاکستان شاهد بر این مدعاست. این در حالیکه طالبان اینگونه رفتارهای ایران را بر نمی تابند و آن را بر خلاف ارزشهای دینی خود می دانند.

فرجام سخن:

نظام ایران برای مقابله با فعالیتهای مخالفین که انتخابات را فرمالیته و مهندسی شده شورای نگهبان می دانند و خواهان تحریم انتخابات هستند، به حربه دینی یعنی فتوا متوسل شده است. رهبر ایران، شرکت در انتخابات را واجب و یک ضرورت خوانده است. بنابراین، از نظر او تحریم انتخابات جایز نیست. اینکه رهبر شخصا به میدان آمده است از این واقعیت حکایت دارد که کارزارهای مخالفین برای تحریم انتخابات، خواب را از چشمان نخبگان حاکم ربوده است. نخبگان حاکم بیم دارند که مبادا این انتخابات به اعتبار نظام آسیب بزند و یا آنگونه که مهندسی شده است، پیش نرود. از سویی دیگر، نظام ایران در اختلافات خارجی خود نیز از حربه ایدئولوژی مدد می گیرد و این مسأله در جریان حمله رسانه ای به طالبان بعد از حادثه کرمان، خود را به صورت واضح نشان داد. این حمله رسانه ای به طالبان ریشه در اختلافات عمیق ایدئولوژیک دارد و نشان می دهد که نخبگان ایران از شکل گیری یک قدرت سنی در مزرهای شرقی خود نگران هستند زیرا اکنون ایران هم از طرف شرق و هم از طرف غرب در محاصره قدرتهای سنی قرار گرفته است. از این رو، ایران تلاش می کند از لحاظ سیاسی و دینی به طالبان فشار آورد و در صحنه بین الملل آن را در تنگنا قرار دهد.

دو _ ریشه های اختلافات فکری: واقعیت این است که ایرانیها خوب می دانند که طالبان با داعش شاخه خراسان اختلافات زیادی دارند. و طالبان با این گروه مبارزه می کند تا نه تنها جلوی تسلط داعش بر افغانستان را بگیرد بلکه نگذارد که این گروه حتی جای پای در این کشور برای خود مهیا سازد. اما در عین حال و علی رغم درک این مسأله، به خاطر اختلافات فقهی و مذهبی عمیق و ریشه دار و همچنین اختلافات سیاسی در چندین مسأله و مخصوصا در مورد مسأله حجاب و مسأله مرزی و غیره، ایران می خواهد از لحاظ سیاسی بر حکومت طالبان فشار آورد. از این رو، ایرانیها با استفاده از حادثه کرمان، از زبان بازوهای غیر رسمی خود، طالبان را به حمایت از تروریسم و یا ناتوانی در مقابله با تروریسم متهم کردند تا جایی که حتی طالبان را به بازوی امپریالیست جهانی و آمریکا متهم کردند. و این امر از ریشه دار بودن اختلافات میان طرفین حکایت دارد. وجود یک قدرت سنی سنتی در مزرهای شرقی، ایران را نگران کرده است. ایران از هم افزایی و ائتلاف این قدرت سنی با پاکستان بیم دارد، مخصوصا اینکه در غرب ایران قدرتهای سنی مهمی چون پادشاهی عربستان سعودی و ترکیه وجود دارند.

و خلاصه سخن اینکه به قدرت رسیدن طالبان و تأسیس امارت اسلامی مایه نگرانی ایرانیها را فراهم ساخته و سبب شده است که روابط طرفین در موارد بسیاری تنش آلود گردد. طالبان ایران را متهم می کند که از شیعیان داخل افغانستان حمایت می کند و به برخی از شبه نظامیان افغانی تسلیحات می دهد. در مقابل، ایران نیز طالبان را متهم می سازد که در مبارزه با داعش جدیت به خرج نمی دهد. این اختلاف، در یک اختلاف عمیق تری ریشه دارد و آن اختلاف ایدئولوژیک مذهبی است. و از آنجا که هر کدام از آنها در کنش سیاسی خود به صورت انقلابی عمل می کنند، همواره احتمال درگیری میان آنها

مناسبات ایران با جهان عرب

■ در ادامه حملات ایران علیه اهداف آمریکایی و اسرائیلی، و در پی حمله شبه نظامیان مورد حمایت ایران به یک پایگاه نظامی آمریکایی در شرق اردن، تنشها در عراق بالا گرفت و مناسبات ایران با برخی از کشورهای عربی مانند عراق، سوریه و یمن تحولات مهمی را تجربه کرد. در سوریه، عملیات پیاپی اسرائیل به کشته شدن چندین فرمانده سپاه پاسداران انجامید. اما در مورد یمن، به دنبال حملات حوثی ها به کشتیهایی که از باب المندب به مقصد اسرائیل حرکت می کنند، درگیریهایی میان کشورهای غربی و گروه حوثی صورت گرفته است.

■ در این گزارش، مناسبات ایران با این سه کشور عربی را با عناوین زیر مورد بررسی قرار می دهیم:

■ ایران و بازگشت دوباره تنشها به عراق

■ مثلث تنش ایران، اسرائیل و روسیه در سوریه

■ درگیریهای کشورهای غربی با حوثی ها در دریای سرخ

ایران و بازگشت مجدد تنشها به عراق

در حالیکه در پی عملیات «طوفان الاقصی» و حمله گسترده اسرائیل به نوار غزه، خاورمیانه درگیر تنشهای فراینده ای است، حملات مستقیم و غیر مستقیم ایران علیه اهداف آمریکایی و اسرائیلی، عراق را در ماه ژانویه 2024 میلادی وارد فاز تازه ای از تنشها کرد. این حملات که به بهانه فشار بر واشنگتن و تل آویو برای توقف جنگ غزه صورت می گیرد، چه به طور مستقیم توسط سپاه پاسداران و یا غیر مستقیم و توسط گروههای شبه نظامی در عراق انجام شود، نقض آشکار حاکمیت عراق و تجاوز به خاک یک کشور عربی است که برای تأمین امنیت و ثبات خود تلاش می کند و با براهین ناشی از دخالت ایران دست به گریبان است.

نخست: حملات ایران به اربیل و مثلث مرزی

تنش آفرینی های ایران علیه اهداف آمریکایی و اسرائیلی در عراق، در دو منطقه روی داد:

اول: در اربیل، سپاه پاسداران در پانزدهم ژانویه 2024 میلادی اعلام کرد که در ادامه حملات علیه مراکز تجسسی اسرائیلی و مواضع گروههای تروریستی ضد ایرانی در عراق و سوریه، حدود 24 موشک به مواضعی که از آن به عنوان مرکز جاسوسی «موساد» اسرائیل یاد کرد، شلیک کرده است. در نتیجه این حملات، 4 شهروند عراقی کشته و 6 تن دیگر مجروح شدند. اما اسرائیل در مورد این ادعای ایران هیچ اظهار نظری نکرد.

دوم: در منطقه مرزی عراق و در مثلث مرزی عراق، اردن و سوریه. بنابر اظهارات منابع آمریکایی «حزب الله عراق» نزدیکترین گروه شبه نظامی به ایران در تاریخ 28 ژانویه 2024 میلادی پایگاه آمریکایی «برج 22» را در نزدیکی مثلث مرزی در شمال شرق اردن هدف قرار داد. این حملات با توجه به تعداد قربانیانی که روی دست آمریکا گذاشته است و اداره آمریکا نیز ایران و شبه نظامیان مسلح و مخصوصاً «حزب الله عراق» را مسئول این حملات معرفی کرده است، نقطه تحول مهمی در روند تنشهای خاورمیانه محسوب می شود⁽³⁹⁾. بسیاری از کارشناسان انتظار دارند که آمریکا برای ارسال پیامهای بازدارنده قوی به ایران و شبه نظامیانش باید یک پاسخ کوبنده به این حملات بدهد و این پاسخ می تواند در قالب حمله به مواضع شبه نظامیان مورد حمایت ایران در خاک عراق و یا سوریه و یا در هر دو کشور صورت گیرد. و یا اینکه همان سناریوی ترور دنبال شود و چهره های مطرح علمی و نظامی در داخل ایران هدف قرار گیرد.

حملات ایرانی علیه اهداف آمریکایی و اسرائیلی که عمدتاً با استفاده از پهپادهای انتحاری و موشکهای بالستیک

صورت می گیرد، منطقه خاورمیانه را وارد فاز تازه ای از خشونت و درگیری کرده است. و در میانه نگرانیها از گسترش دامنه جنگ غزه و تبدیل شدن آن به یک جنگ منطقه ای، حملات شبه نظامیان مورد حمایت ایران به اهداف آمریکایی و اسرائیلی و پاسخ آمریکا و اسرائیل در قالب ترور بسیاری از فرماندهان نظامی سپاه پاسداران ایران در سوریه، تنشهای نظامی میان شبه نظامیان مسلح مورد حمایت ایران با ایالات متحده و اسرائیل در عراق، سوریه و دریای سرخ را افزایش داده است. لذا، بسیاری از صاحب نظران این تنش آفرینی ها را در چارچوب جنگ کنونی غزه و پیامدهای آن بر امنیت منطقه ای تفسیر می کنند.

حملات ایران تنها چند روز پس از آن صورت گرفت که ایران تهدید کرد از خون کشته شدگان در مراسم سالگرد قاسم سلیمانی نخواهد گذشت. در آن زمان پرچم سرخ انتقام بر بالای گنبد مسجد معروف جمکران در شهر قم به اهتزاز در آمد تا از عزم نظام بر انتقام قربانیان حادثه کرمان که در آن ده ها تن کشته و مجروح شدند، حکایت کند.

حملات ایران به اربیل که بر خلاف دفعات قبل، این بار از فاصله ای بیش از 1200 کیلومتر انجام شد و موشکهای ایرانی با طی مسافتهای طولانی در فضای عراق از فراز اهداف آمریکایی به سوی اربیل نشانه رفتند، این پیام را برای واشنگتن و تل آویو داشت که موشکهای ایران از توان بالا، برد زیاد و دقت مثال زدنی در اصابت به هدف، برخوردار است.

علی رغم اینکه ایران به این بهانه متوسل شده است که حملات نظامی علیه اهداف آمریکایی برای فشار بر واشنگتن و تل آویو و با هدف توقف جنگ غزه صورت می گیرد، اما بسیاری از ناظران بر این باورند که ایران با استفاده از این فرصت و شرایط آشفته خاورمیانه با انجام اینگونه حملات پیاپی، اهداف دیگری را دنبال می کند که از مهمترین آنها می توان به فشار بر ایالات متحده برای خروج نیروهایش از عراق، جلوگیری از تکرار سناریوی ترور فرماندهان نظامی ایرانی در عراق و سوریه، جلوگیری از هرگونه عملیات خرابکارانه در داخل ایران، وادار کردن حکومت کردستان عراق به بستن مراکز تجسسی اسرائیل و همچنین بستن مراکز مربوط به احزاب کرد ایرانی که با نظام ایران و سیاستهای داخلی و خارجی نظام مخالف هستند، اشاره کرد.

دوم: واکنش عراق

عراق نیز نسبت به حملات ایران به اربیل و مثلث مرزی واکنش نشان داد. رهبران عراق این حملات را «تجاوز

به حاکمیت و امنیت عراق» و «نقض آشکار توافقنامه امنیتی میان ایران و عراق» خواندند که به موجب آن، عملیات نظامی ایران در خاک عراق باید متوقف شود. عبداللطیف جمال رشید رئیس جمهور عراق این حمله را «نقض حاکمیت و بر هم زدن امنیت و ثبات عراق» خواند. محمد شیاع السوداني نخست وزیر عراق نیز این حمله را «تجاوز آشکار به عراق دانست که باید در برابر آن و برای پاسداری از امنیت ملی عراق از مجاری دیپلماتیک و قانونی اقدامات لازم صورت گیرد». قاسم الاعرجی مشاور امنیت ملی عراق وجود مراکز اطلاعاتی «موساد» در اربیل را رد کرد و ادعاهای ایران کاملا کذب دانست.

همچنین سودانی دستور داد تا کمیته حقیقت یابی به ریاست مشاور امنیت ملی در مورد حملات و ادعاهای ایران مبنی بر وجود مرکز «موساد» در اربیل تحقیق کند. وزارت خارجه عراق با فراخواندن کاردار سفارت ایران یادداشت اعتراض آمیزی در مورد این حملات را به او تسلیم کرد و سفیر خود را با هدف مشورت از تهران فراخواند.

همچنین یک روز بعد از این حملات، وزارت خارجه عراق با ارسال دو نامه به دبیر کل سازمان ملل متحد و رئیس شورای امنیت سازمان الملل در مورد حملات ایران شکایت کرد. در این نامه آمده است که حمله ایران به اربیل با موشکهای بالستیک با بهانه های واهی صورت گرفته و تجاوز به حاکمیت یک کشور همجوار و عضو سازمان ملل و نیز عدم رعایت اصل حسن همجواری است (40). این موضع عراق نشان می دهد که رهبران عراق خطرات اقدامات ایران برای آینده عراق را به خوبی درک کرده اند. اما منافع عراق ایجاب می کند که رهبران این کشور اقدامات جدی تری از خود نشان دهند تا مبادا آینده روابط عراق با متحدان منطقه ای اش، قربانی پیامدهای سلاح کنترل نشده شود.

از سویی دیگر حکومت و مردم اقلیم کردستان موضع خود در برابر حملات ایران را به صورت های گوناگونی ابراز کردند. علاوه بر اعلام موضع رسمی، اقلیم کردستان شاهد اعتراضات مردمی در محکومیت حملات ایران بود و اتاق بازرگانی اربیل نیز از برگ فشار تحریم کالاهای ایرانی در پاسخ به حملات مکرر ایران به اقلیم کردستان استفاده کرد. علی رغم اینکه کردستان عراق بازار مهمی برای کالاهای ایرانی است، بازرگانان کردستان عراق برای اولین بار و به صورت کاملا غیر منتظره تصمیم

فرجام سخن:

ایران با تنش آفرینی های مستقیم و غیر مستقیم علیه اهداف آمریکایی و اسرائیلی تلاش می کند نقش و جایگاه نفوذ منطقه ای خود را در معادله احتمالی بعد از جنگ غزه تقویت کند. و در این راستا، با استفاده از جنگ کنونی در غزه، تلاش می کند قدرت نفوذ منطقه ای خود را به رخ کشیده و بر ایالات متحده برای خروج نیروهایش از عراق فشار آورد. باید گفت که این اقدامات در چارچوب تلاشهای منطقه ای برای پیشبرد طرح توسعه طلبانه صورت می گیرد و ایران برای منافع، امنیت و ثبات همسایگان خود کمترین ارزشی قائل نیست. در این میان، ملت های عراق و سوریه تاوان سیاست های ایران در امور داخلی کشور خود را می پردازند و قطعاً سیاست های ایران در امور خارجی این کشورها، نیز آینده روابط رو به رشد این کشورها با فضای عربی را دچار مشکل خواهد کرد.

مثل تنش ایران، اسرائیل و روسیه در

سوریه

با آغاز سال جدید 2024 میلادی، و در سایه تداوم جنگ اسرائیل در غزه و همچنین پیامدهای گوناگون و تأثیرات منطقه ای و بین المللی، از جمله تحولات مهمی که توجه جهانیان را به خود جلب کرد، پیامدهای جنگ غزه بر فضای سوریه، واکنشها به این مسأله، وضعیت در روی زمین، و میزان تأثیرگذاری آن بر رابطه طرفهای مختلف و بازیگر در سوریه است. از این رو، گزارش ماه ژانویه به بررسی وضعیت تنش افزایشی های اسرائیل می پردازد که

(40). الحرة، نَدَد بـ «العدوان الإيراني» علی أراضیه.. تفاصيل الشكوى العراقية لمجلس الأمن، (٢٧ ژانویه 2024م)، تاریخ بازدید: 30 ژانویه 2024، <https://2cgfhE1/pw.2u/>

(41). خبرگزاری ایرنا، حجم التبادل التجاري بين إيران وإقليم كردستان العراق يتراوح ما بين ٦ و٨ مليارات دولار، (١٤ سبتمبر 2023م)، تاریخ بازدید: 30 ژانویه 2024، <https://m4ZLyw6/pw.2u/>

(42). الجزيرة نت، حملة مقاطعة واسعة للبضائع الإيرانية في كردستان العراق، (٢٥ ژانویه 2024م)، تاریخ بازدید: 30 ژانویه 2024، <https://xZtVrdZ/pw.2u/>

وارد فازه تازه ای از عملیات بی سابقه در ترور فرماندهان رده بالای سپاه پاسداران در سوریه شده است.

نخست: عملیات اسرائیل برای ترور فرماندهان ایرانی و تهدید منافع ایران در سوریه

اسرائیل با اجرای چندین عملیات، برنامه ترور فرماندهان رده بالای سپاه پاسداران که چهره های اصلی و دارای اهمیت راهبردی بودند و چندین پرونده لجستیک و اطلاعاتی نفوذ ایران در منطقه را مدیریت می کردند، را روی دست گرفت. در 20 ژانویه 2024 میلادی عملیات اسرائیل در قلب دمشق پایتخت سوریه به کشته شدن تعدادی از فرماندهان نظامی ایران انجامید⁽⁴³⁾. همچنین، در 29 ژانویه 2024 میلادی اسرائیل حمله دیگری به منطقه زینبیه انجام داد که بنا به گزارشها، مقر مستشاری سپاه پاسداران ایران را هدف قرار داد. قبل از این حادثه، اسرائیل طی یک حمله هوایی به دمشق رضی موسوی فرمانده رده بالای سپاه پاسداران را ترور کرد⁽⁴⁴⁾. و بدین سان، دولت تل آویو توانست ضربه سخت دیگری به ایران وارد کند و در میان صفوف فرماندهان نظامی ایران در سوریه خسارتهای جبران ناپذیری به بار آورد. طبق معادله جدید، اسرائیل به ترور چهره های ایرانی که در مدیریت «محور مقاومت» نقش مؤثری دارند، روی آورده است. این در حالیست که پیش از این، اسرائیل زیرساختها و تجهیزات نظامی ایران در سوریه را هدف قرار می داد. در سایه این تحولات، مقامات رده بالای نظامی و سیاسی در ایران به اتخاذ مواضع تندتری علیه اسرائیل روی می آورند و ضمن محکوم کردن این ترورها، خواهان پاسخ کوبنده به اسرائیل هستند. اما آنچه در اینجا بیش از واکنشهای ایران اهمیت دارد، این است که گام تازه اسرائیل در ترور فرماندهان رده بالای نظامی ایران در یک منطقه جغرافیایی و حوزه امنیتی ایران، از نفوذ اطلاعاتی و امنیتی اسرائیل در میان نیروهای ایرانی حکایت دارد. این مسأله، سؤالات چندی را در مورد نحوه دسترسی اسرائیل به اطلاعات دقیق از رفت و آمدها و جلسات فرماندهان ایرانی در سوریه مخصوصا در دمشق و حومه آن، مطرح می سازد.

دوم: ایران و منبع درز اطلاعات
گمانه زنی هایی که در اظهارات، اخبار و مطالب روزنامه های ایرانی درباره منبع نفوذ به لایه امنیتی فرماندهان میدانی در سوریه مطرح شد، کنایتا به مسئولیت مسکو و دمشق در این نفوذ امنیتی اشاره داشت⁽⁴⁵⁾ و گمانه زنی هایی در مورد اینکه احتمالا دمشق اطلاعات امنیتی اهداف ایرانی در سوریه را در اختیار اسرائیل قرار داده است، صورت گرفت. در مقابل، برخی دیگر تردیدهایی را مطرح کردند مبنی بر اینکه احتمالا روسیه با درز اطلاعاتی درباره رفت و آمدهای فرماندهان ایرانی در سوریه به اسرائیل کمک کرده است که به اینگونه عملیات دقیق و گزینشی دست بزنند. و عده ای نیز با این استدلال که روسیه قبل از این عملیات تهران را مطلع ساخته است، از نقش غیر مستقیم مسکو در این عملیات سخن گفتند؛ زیرا روسیه و اسرائیل با یکدیگر پروتکل همکاری و هماهنگی دارند که به موجب آن تل آویو قبل از هرگونه حمله هوایی و هرگونه عملیات دیگری مسکو را از آن مطلع می سازد. بنابراین مسکو این امکان را داشت که ایرانیها را از این حمله آگاه ساخته تا آنها با تخلیه آن مقرها، جان سالم به در برند.

تنش در رابطه ایران با روسیه تنها در سوریه محدود نمی شود بلکه رابطه این دو در پرونده های دیگری نیز تنش آلود است که از جمله آنها می توان به ادامه حمایت روسیه از موضع امارات متحده عربی در مورد جزایر سه گانه مورد مناقشه با ایران اشاره کرد. اما با این همه، برنامه ها و اولویتهای ایران و نیز معادله منافع مشترک با روسیه در مقابل چالشهای رابطه با این کشور، ایجاب می کند که ایران از هرگونه اقدامی که ممکن است به افزایش اختلافات با روسیه در سوریه منجر شود، پرهیز کند. از جمله اولویتهای تهران این است که تلاش کند برای مرحله بعد از جنگی که یک طرف آن ایران و گروههای نیابتی و طرف دیگر آن ایالات متحده و اسرائیل است، آمادگی بگیرد. این وضعیت ایجاب می کند که ایران روسیه را به عنوان یکی از مهمترین برگ های خود در مسیر مقابله با دو قدرت آمریکا و اسرائیل، از دست ندهد و آن را همچنان در کنار خود نگهدارد. وانگهی، افزایش اختلافات میان ایران و روسیه می تواند مسکو را به افزایش سطح هماهنگیهای امنیتی با تل آویو سوق

(43). روزنامه وطن امروز، محمد لسانی، ترور نیابتی سردار ایرانی، ۰۱ بهمن ۱۴۰۲ ه.ش، تاریخ بررسی: ۰۴ فوریه ۲۰۲۳. <https://bit.ly/3HObUZk>

(44). موسسه بین المللی مطالعات ایران (رسانه)، کشته شدن رضی موسوی در سوریه.. پیامهای این حمله اسرائیل و مواضع ایران، ۰۳ ژانویه ۲۰۲۳ م، تاریخ بازدید: ۰۴ فوریه ۲۰۲۴ م. <https://bit.ly/3SLtUts>

(45). خبرگزاری اسپوتنیک، حمله اسرائیل در زینبیه به مرکز مستشاری ایران بوده است، ۲۹ ژانویه ۲۰۲۴ م، تاریخ بازدید: ۰۴ فوریه ۲۰۲۴ م. <https://bit.ly/3HJ9Nc>

نخست: حملات نظامی

ایالات متحده آمریکا در چارچوب عملیات «نگهبان شکوفایی» چندین حمله به مواضع حوثی ها انجام داد تا آنان را از تهدید کشتیرانی در دریای سرخ باز دارد. لوید آستین وزیر دفاع آمریکا اعلام کرد که «در عملیات آمریکایی و انگلیسی علیه مواضع حوثی های یمن، سیستمهای رادار و زیرساختهای تجهیزات پهبادی و موشکی هدف قرار گرفت تا قدرت حوثی ها در تهدید تجارت بین المللی در یکی از آبراهه های مهم جهان، را از بین برده و یا تضعیف کند»⁽⁴⁶⁾.

هرچند حملات آمریکا، اقدامات حوثی ها در دزدی دریایی را متوقف کرد، اما توانست حوثی ها را از این تصمیم بازدارد. علی رغم اینکه عملیات نظامی آمریکا توانست با هدف قرار دادن موشکهای آماده پرتاب، از بسیاری از حملات حوثی ها جلوگیری کند، و با هدف قرار دادن پایگاههای راداری و پهبادهای و موشک اندازها، توانمندیهای حوثی ها را تضعیف کند، اما باز هم نتوانست حوثی ها را از موشک پراکنی باز دارد و حوثی ها همچنان حملات موشکی خود را از خاک یمن به سوی دریای سرخ ادامه دادند و با بوسیله قایقهای انتحاری به اهداف خود در دریای سرخ حمله کردند. هرچند که بسیاری از حملات حوثی ها به هدف اصابت نمی کنند اما همچنان نگرانیها درباره حمله به کشتیها را به دنبال دارد. یعنی حوثی ها می تواند همچنان کشتیرانی در دریای سرخ را مختل کند که نتیجه آن خسارتهای اقتصادی جهانی است؛ به ویژه اینکه حوثی ها علاوه بر کشتیهای اسرائیلی و یا کشتیهایی که با اسرائیل همکاری می کنند، اهداف دیگری مانند کشتیهای کشورهای عضو این ائتلاف و در رأس آنها ایالات متحده آمریکا و انگلستان را نیز به لیست اهداف خود افزوده اند.

دوم: فشار سیاسی

در جبهه سیاسی نیز اقدامات چندی برای بازداشتن حوثی ها از تنش آفرینی در دریای سرخ، اتخاذ شد. در 10 ژانویه شورای امنیت با صدور قطعنامه ای ضمن محکومیت حملات حوثیها به کشتیرانی در دریای سرخ، خواهان توقف فوری اینگونه حملات شد⁽⁴⁷⁾. ایالات متحده بار دیگر حوثی ها را در لیست گروههای تروریستی قرار داد⁽⁴⁸⁾ و همراه با انگلستان تحریمهایی بر چهار تن از رهبران حوثی وضع کرد⁽⁴⁹⁾. شایان ذکر است که پیش از

دهد. گزارشهایی در دست است مبنی بر اینکه روسیه تدابیر امنیتی تازه ای در جنوب سوریه و مشخصا در بندرهای جولان در نظر گرفته است تا برای هرگونه تنش افزایی های احتمالی میان اسرائیل و شبه نظامیان ایرانی در این منطقه آمادگی داشته باشد.

فرجام سخن:

با توجه به آنچه بیان شد می توان گفت که مثلث روابط ایران، اسرائیل و روسیه در خاک سوریه، تنش آلودتر و مبهم تر شده است؛ زیرا از یک سو تلاش برای تهدیدهای امنیتی که از طرف سوریه متوجه اسرائیل است را با ترور فرماندهان نظامی که عامل این تهدیدها هستند، از بین ببرد. از سوی دیگر، ایران نیز نگران است که احتمالا اسرائیل در آینده عملیات نظامی خود را بیشتر گسترش دهد. این امر، تردیدهای ایران در مورد روابط با مسکو و دمشق را برانگیخته است. اما با این همه، تهران گزینه ها و نیز قدرت مانور زیادی در داخل و خارج سوریه ندارد. از این رو ناچار باید نفوذ خود در سوریه را مدیریت کند و اختلافات رو به رشد خود با روسیه در مورد برخی پرونده ها را کاهش دهد؛ به ویژه در پرتو استحقاقی های راهبردی که در اثر پیامدهای منفی جنگ کنونی اسرائیل در غزه، و ارتباط تنگاتنگ آن با پرونده های منطقه ای و مخصوصا پرونده سوریه، آینده منطقه را رقم خواهد زد.

ردگیری غریبها با حوثی ها در دریای سرخ

ایالات متحده برای مقابله و جلوگیری از تهدیدهای امنیتی حوثی ها برای کشتیرانی در دریای سرخ، به اقدامات نظامی، سیاسی و اقتصادی متوسل شد. و همزمان، تمامی تلاشها برای متوقف کردن جنگ اسرائیل در غزه ناکام مانده است؛ این در حالیست که دلیل اصلی حمله حوثی ها به کشتیهای اسرائیلی و یا کشتیهایی که به مقصد اسرائیل در حرکتند، و نیز علت حملات شبه نظامیان عراقی به پایگاهها آمریکایی در سوریه و همچنین رویارویی «حساب شده» میان «حزب الله» و اسرائیل، همان جنگ غزه است.

این تحولات نشان می دهد که در سایه پافشاری طرفها بر مواضع خود، خطر گسترش دامنه این جنگ جدی است و این امر می تواند بر اوضاع داخلی یمن، منطقه و فضای بین الملل پیامدهایی را به دنبال داشته باشد.

(46). العربية نت، أوستن: الضربات ضدّ الحوثيين استهدفت رادارات وبنى تحتية للمسيرات والصواريخ، 2024/01/12، تاریخ بازدید: [WnflaUo/pw.zu/https](https://www.wnfla.com/pw.zu/)، 07/02/2024

(47). أخبار الأمم المتحدة، مجلس الأمن يعتمد قرارًا يدين هجمات الحوثيين على السفن في البحر الأحمر، 2024/01/10، تاریخ بازدید: [x8ClgFT/pw.zu/https](https://www.x8ClgFT/pw.zu/)، 08/02/2024

(48). بي بي سي عربية، أمريكا تضع الحوثيين على قائمة الإرهاب مجدّدًا، 2024/01/17، تاریخ بازدید: [.2u/https](https://www.APInY/pw)، 08/02/2024

(49). سي إن إن عربية، عقوبات أمريكية وبريطانية تستهدف قيادات حوثية بسبب الهجمات على السفن، 2024/01/26، تاریخ بازدید: [bbntMmc/pw.zu/https](https://www.bbntMmc/pw.zu/)، 08/02/2024

سویی دیگر، اما هانس گروندبرگ فرستاده سازمان ملل به یمن از طریق ملاقات با رهبران حوثی ها و دولت قانونی یمن، همچنان به تلاشهای خود برای دستیابی به یک راه حل در مورد بحران یمن براساس نقشه راه سازمان ملل ادامه می دهد.

اما ظاهراً، درگیریهای اخیر تلاشها برای حل بحران یمن را با مشکل روبرو خواهد کرد؛ زیرا باز شدن جبهه درگیری در دریای سرخ، نه تنها حوثی ها را از حمله به مناطق تحت کنترل دولت قانونی باز نداشته است (52) بلکه باب مشاجره تازه ای میان طرفین گشوده است. دولت قانونی یمن، موضع همیشگی و اصولی خود در مورد حل و فصل عادلانه مسأله فلسطین تکرار کرده و خواهان توقف حملات تجاوزکارانه و بی رحمانه اسرائیل به مناطق اشغالی شده است و در عین حال، گروه حوثی را متهم می سازد که با «انگیزه های تبلیغاتی» تلاش دارد کشور را به صحنه جنگ نظامی بکشاند. و بهترین راه برای حل این مشکل تنها با بازپس گیری نهادهای دولت قانونی محقق می شود (53).

فرجام سخن:

صرف نظر از میزان توان ضربات آمریکا و متحدانش برای از کار انداختن ماشین نظامی حوثی ها که با هدف تأمین امنیت کشتیرانی در دریای سرخ صورت می گیرد، باید گفت که هرچند این ضربات نظامی می تواند تا حدی جلوی حملات حوثی ها را بگیرد اما قطعاً نمی تواند این حملات را به طور کامل متوقف سازد. از این رو، نگرانیهای شرکتی حمل و نقل برای عبور و مرور از باب المندب همچنان به قوت خود باقیست. از سویی دیگر، پیامدهای درگیری کنونی در دریای سرخ، بر روند سیاسی یمن بعد از پایان جنگ اسرائیل در غزه، بستگی به موضع ایالات متحده و قدرتهای غربی در قبال حوثی ها و نقش سیاسی آنها دارد که در صورت دستیابی به راه حلی، آیا برای حوثی ها سهمی برای مشارکت در نهادهای دولت قانونی یمن قائل خواهند بود؟

این نیز ترامپ حوثی ها را در لیست گروههای تروریستی قرار داده بود اما بایدها آنها را از این لیست خارج کرد. این امر نشان می دهد که اداره آمریکا در رفتار خود چندان ثبات ندارد و تروریستی اعلام کردن گروهها را نه بر اساس واقعیت بلکه بر اساس محاسبات خود انجام می دهد. و این رفتار آمریکا سبب می شود که قدرتهای منطقه ای و در رأس آنها پادشاهی عربستان سعودی در تعامل با بحرانیهای منطقه ای مستقل از آمریکا عمل کند. و در سایه پافشاری حوثی ها بر مواضع خود، به نظر می رسد که این اقدامات و تلاشهای آمریکا نیز ره به جایی نخواهد برد.

در چارچوب تلاشهای سیاسی، ایالات متحده آمریکا و انگلستان ایران را به حمایت تسلیحاتی و فناوری و اطلاعاتی از حوثی ها برای حمله به کشتیها در دریای سرخ متهم کردند. ایالات متحده از چین خواست تا به ایران فشار آورد که حوثی ها را از حمله به کشتیرانی بازدارد (50). خبرگزاری «رویترز» به نقل از چهار منبع دیپلماتیک ایرانی اعلام کرد که مقامات چینی از همتایان ایرانی خود خواسته اند که «گروه انصار الله (حوثی ها) را از حمله به کشتیرانی در دریای سرخ بازدارند وگرنه، ممکن است به روابط تجاری تهران و پکن آسیب برسد» (51). اما پاسخ ایرانیها این است که حوثی ها مستقلانه تصمیم می گیرند و از تهران خط نمی گیرند و کشتیهای چینی در لیست اهداف حوثی ها نیست و هیچگونه حمله ای به آنها صورت نگرفته است.

سوم: پیامدهای تحولات کنونی بر روند مصالحه یمنی
تحولات اخیر، بر پیچیدگیهای بحران یمن دامن زده است. حوثی ها تلاش دارند با اینگونه اقدامات خود اعتبار خود را در افکار عمومی یمن و مخصوصاً در میان پایگاه اجتماعی خود تقویت کنند. این در حالیست که از نظر دولت قانونی یمن اشتباهات جامعه بین الملل سبب تقویت گروه حوثی ها شد تا اینکه امروز به عنوان یک تهدید جهانی قد علم کرده است. و بدین سان مشکل کشتیرانی در دریای سرخ به یک مسأله جنجالی میان دو طرف درگیر بدل شده است. این امر مسئولیت سازمان ملل در پایان دادن هرچه سریعتر به بحران یمن را سنگین تر ساخته است. علی رغم ادامه حملات نظامی متقابل میان حوثی ها از یک سو و ایالات متحده و انگلستان از

(50) آر تی عربیه، واشنگتن تطلب المساعدة من الصين، ۲۰۲۴/۰۱/۲۵، تاریخ بازدید: ۰۸/۰۲/۲۰۲۴، <https://www.vbpb8/pw.zu/>

(51) الجزيرة نت، الصين تضغط على إيران لكبح هجمات الحوثيين في البحر الأحمر، ۲۰۲۴/۰۱/۲۶، تاریخ بازدید: ۰۸/۰۲/۲۰۲۴،

<https://www.y21kwk/pw.zu/>

(52) المغا للدراسات الإستراتيجية، الإحاطة الشهرية لشهر يناير ۲۰۲۴م، شمارگان 32، ژانویه 2024م، ص 09.

(53) وكالة الأنباء اليمنية، الحكومة تتحمل مليشيا الحوثي مسؤولية جز البلاد إلى ساحة مواجهة عسكرية لأغراض دعائية،

۲۰۲۴/۰۱/۱۲، تاریخ بازدید: ۰۸/۰۲/۲۰۲۴، <https://www.wjbn6e/pw.zu/>

روابط ایران با قدرتهای بین المللی

در پی حمله شبه نظامیان عراقی مورد حمایت ایران به پایگاه آمریکایی در اردن، تنشها در روابط آمریکا و ایران به طور قابل ملاحظه ای بالا گرفت. اما روابط ایران و اروپا در مورد مسائل اختلافی، همچنان پرتنش باقی مانده است. و اخیرا انگلستان ایران را متهم کرده است که در صدد ترور مخالفین خود در خارج است و از حملات حوثی ها در دریای سرخ نیز حمایت می کند.

در این بخش به بررسی این دو پرونده می پردازیم:

- علی رغم افزایش تنشها، ایالات متحده و ایران از درگیری مستقیم پرهیز می کنند
- افزایش تنش در روابط ایران با آژانس بین المللی انرژی هسته ای و انگلستان

پرهیز ایالات متحده و ایران از ورود به درگیری مستقیم علی رغم افزایش تنشها

برند. به ویژه اینکه، ایالات متحده نتوانست حمایت عربی و بین المللی زیادی را برای مقابله با این چالشها کسب کند. و حملات مشترک آمریکایی و انگلستانی نیز تا کنون نتوانسته است حوثی ها را از تهدید کشتیرانی در دریای سرخ بازدارد.

در سطحی دیگر، علی رغم اینکه ایران خود را از هرگونه مسئولیت در مورد حمله گروههای نیابتی در عراق به پایگاه آمریکایی برج 22 در منطقه الرکبان در منطقه مرزی سوریه و اردن تبرئه کرد، اما وزارت خارجه آمریکا تصریح کرد که گروههای شبه نظامی مورد حمایت سپاه پاسدارن مسئول حمله به نظامیان آمریکایی در عراق و سوریه هستند. گفتنی است این حمله که سه کشته و سه مجروح بر جای گذاشت به احتمال زیاد در پاسخ به ترور مشتاق السعیدی جانشین فرمانده حشد شعبی و بالاترین مقام امنیتی بغداد صورت گرفته است. ایران تلاش کرد جلوی واکنشهای احتمالی آمریکا به این حمله را بگیرد و در این راستا، وزارت خارجه ایران و نیز نمایندگی ایران در سازمان ملل متحده تأکید کردند که ایران تمایلی به گسترش دامنه جنگ ندارد. و گروههای مقاومت در منطقه در تصمیمات و اقدامات خود از ایران خط نمی گیرند و در نتیجه، ایران در این حملات هیچ نقشی ندارد⁽⁵⁵⁾.

همچنین در لبنان، «حزب الله» که بازوی نیابتی ایران است با پیشنهاد واشنگتن مبنی بر کاهش سطح درگیری با اسرائیل مانند عقب نشینی جنگجویان حزب الله از نقاط مرزی با اسرائیل، را نپذیرفت. اما برای دوری از وقوع یک جنگ ویرانگر، کانالهای دیپلماتیک را همچنان باز نگه داشته است. و این با راهبرد وحدت جبهه های جنگ و با خواست ایران که تنش زدایی منطقه ای را به توقف جنگ در غزه زده است، همخوانی دارد. زیرا به باور ایران، نابودی هر کدام از جبهه های مقاومت به منزله کاهش نفوذ و تأثیرگذاری تهران و بلکه تهدید مستقیم مرزهای ایران در آینده است.

در حالیکه ایران و گروههای نیابتی آن، محاسبات منطقه ای واشنگتن را به هم می زنند، واشنگتن نیز با هدف تضعیف گروههای مورد حمایت و یا متحد ایران، تحریمهای بیشتری بر آنان وضع می کند. جدول زیر مهمترین تحریمهای آمریکا در طول ماه ژانویه 2024 میلادی را نشان می دهد.

دوم: حملات دریایی و نگرانیهای هسته ای

در کنار رویارویی غیر مستقیم در منطقه، ایران برای بر هم زدن محاسبات آمریکا سیاستهایی را در پیش

هرچند که ایالات متحده و ایران از ورود به فاز درگیری مستقیم پرهیز می کنند، اما جنگ غزه این دو کشور را به ورود به یک رویارویی پر دامنه نزدیک می سازد. پیش از این، میدان جنگ تنها به لبنان، عراق و سوریه خلاصه می شد. سپس با ورود حوثی های یمن به معرکه، منطقه دریای سرخ و تنگه باب المندب نیز به میدان درگیری اضافه شد. داستان به همین جا ختم نشد و شعله های آتش جنگ به اردن نیز سرایت کرد. از نگاه واشنگتن این اقدام ایران نوعی عبور از خط قرمز و نادیده گرفتن قواعد بازی بود. از این رو واشنگتن تصمیم گرفت به این حمله شبه نظامیان مورد حمایت ایران پاسخی دهد که ایران نیز از آن در امان نماند؛ چرا که بخشی از مسئولیت آن متوجه ایران است. در حقیقت اینگونه رویارویی حکایت از آن دارد که این جنگ عملاً رو به گسترش است و طرفین را به سویی سوق می دهد که از آن گریزان هستند.

نخست: جنگ در چندین جبهه از طریق بازوهای نیابتی
واشنگتن در جلسه شورای امنیت ایران را به حمایت از حوثی ها در حمله به کشتیرانی در دریای سرخ متهم کرد. ایران رسماً این اتهامات را رد کرد. اما واشنگتن در 10 ژانویه 2024 میلادی موفق شد قطعهنامه 2722 را در شورای امنیت به تصویب برساند. به موجب این قطعنامه، ایالات متحده با همکاری انگلستان در 12 ژانویه به تعدادی از پایگاههای نظامی حوثی ها در یمن حمله کرد. ایران که طرفدار حوثی ها است، این حملات را محکوم کرد. پیش از این، ایالات متحده از ایران خواسته بود که به حمایت از این گروه یمنی پایان دهد و موشک های ضد کشتی و سامانه های راداری ساحلی و نیز اطلاعات تردد کشتی ها را در اختیار آنها قرار ندهد.

ایران نه تنها به این خواستها توجهی نکرد بلکه چند ساعت بعد از هشدارهای انگلستان، تهران «ناوشکن البرز» را از طریق تنگه باب المندب به دریای سرخ اعزام کرد و از اقدام حوثی ها در حمله به کشتیهای اسرائیل در دریای سرخ حمایت کرد. به نظر می رسد که ایران خواست با این کار، دو پیام را مخابره کند. پیام اول، حق ایران در حضور دائم در دریای سرخ و در نزدیکی آبراهه های حیاتی و پیام دوم: تأکید بر حمایت از حوثیها است⁽⁵⁴⁾. واضح است که ایران نتوانست از طریق گروه نیابتی خود یعنی حوثی ها تغییر بزرگی در معادله دریای سرخ رقم

(54). روزنامه دنیای اقتصاد، تنشها در باب المندب و دریای سرخ به چه سمت و سویی می رود؟ پیام ترکیبی ناوشکن البرز (۱۳) / ۱۴۰۲/۱۰ ه (ش)، تاریخ بازدید: ۷ فوریه ۲۰۲۴م، <http://www.tinyurl.com/y44tyuf>

(55). خبرگزاری ایرنا، کنعانی: گروه های مقاومت در منطقه در تصمیمات و اقدامات خود از ایران دستور نمی گیرند، تاریخ بازدید: ۷ فوریه ۲۰۲۴م، <http://www.tinyurl.com/yeyOYte2>

این جدول مهمترین تحریمها و فشارهای آمریکا بر ایران و گروههای نیابتی آن را در ماه ژانویه 2024 میلادی نشان می دهد

تاریخ	اقدامات
۱۲ ژانویه	وزارت خزانه داری آمریکا، دو شرکت که مقر آنها هنگ کنگ و امارات متحده است، را به دلیل ارتباط با ایران و گروه «انصار الله» یمن، در لیست تحریمها قرار داد.
۱۷ ژانویه	گروه «انصار الله» در لیست ویژه گروههای تروریستی بین المللی قرار داده شد.
۱۹ ژانویه	وزارت دادگستری آمریکا، حکم زندانی یک مرد را به اتهام نقض تحریمهای آمریکا و ارسال تجهیزات سنگین به ایران، صادر کرد.
۲۲ ژانویه	ایالات متحده شرکت هواپیمایی عراقی «فلای بغداد» و مدیر عامل آن را به دلیل حمایت از «سپاه پاسداران» و شبه نظامیان مورد حمایت ایران در عراق، سوریه و لبنان در لیست تحریمها قرار داد. همچنین دو هواپیمای متعلق به شرکت فلای بغداد که در عراق ثبت شده اند را به عنوان دارایی های ممنوعه اعلام کرد. ایالات متحده، سه تن از فرماندهان و نیز حامیان کتائب «حزب الله» که یک گروه شبه نظامی عراقی مورد حمایت ایران و زیر مجموعه «سپاه قدس» است، و نیز یک شرکتی که برای کتائب «حزب الله» پولشویی می کرد، را تحریم کرد.
۲۵ ژانویه	ایالات متحده و انگلستان، چهار تن از مقامات نظامی گروه «انصار الله» حوثی را به دلیل حمایت از حملات اخیر این گروه، در لیست تحریمها قرار داد.
۲۹ ژانویه	ایالات متحده و انگلستان شبکه ای از افراد را که به دستور ایران و همچنین برخی از اعضای بلندپایه سپاه را به دلیل ترور مخالفین نظام، تحریم کرد و اعضای واحد ۸۴۰ سپاه پاسداران نیز در ایالات متحده و انگلستان در لیست تحریمها قرار گرفتند.

منبع: تهیه شده توسط واحد مطالعات منطقه ای و بین المللی مؤسسه بین المللی مطالعات ایران

فضایی کمک می کند. و در زمینه فناوری موشکی، صنایع الکترونیکی نظامی و پدافند هوایی «همکاری نظامی بی سابقه ای» را با تهران انجام داده است. همچنین در حالیکه روسیه در اوکراین به طور غیر مستقیم با غرب می جنگد، در صد خرید موشکهای بالستیک با برد متوسط برای تقویت زرادخانه خود است⁽⁵⁸⁾.

از سویی دیگر، ایران سیاست ابهام هسته ای را در پیش گرفته است تا هم به عنوان برگ فشاری در جنگ کنونی از آن استفاده کند و هم اینکه با استفاده از شرایط استثنایی کنونی، برنامه هسته ای خود را پیش ببرد. رافائل گروسی مدیر کل آژانس بین المللی هسته ای نسبت به نبود کانالهای گفتگو و کاهش تلاشهای دیپلماتیک با تهران هشدار داد؛ چرا که جنگ غزه ممکن است ایران را به سوی تبدیل شدن به یک قدرت هسته ای سوق دهد؛ به ویژه اگر دامنه این جنگ گسترش یافته و نفوذ و مرزهای ایران بیس از این در معرض تهدید قرار گیرد. با توجه به اینکه در مورد برجام هیچ آمیدی به دیپلماسی نیست، این نگرانی نیز وجود دارد که پیش از آنکه در انتخابات آمریکا احتمالاً ترامپ از صندوقها بیرون آمده و بر اریکه قدرت تکیه بزند، ایران رفتار هسته ای خود را تغییر دهد. اما با این همه، باید گفت که نظام بر هیچ رفتار هسته

گرفته است و اینکه اداره بایدن به خاطر نزدیک شدن به موعد انتخابات آمریکا تمایلی به گشایش جبهه درگیری مستقیم با تهران را ندارد، ایران با جرأت بیشتری سیاستهای خود را پیش می برد. به عنوان مثال، در 11 ژانویه 2024 میلادی نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران یک نفتکش آمریکایی را با حکم قضایی در آبهای دریای عمان توقیف کرد.⁽⁵⁶⁾ واشنگتن ضمن محکومیت این اقدام، آن را «غیر قانونی» خواند و اعلام کرد هرگونه اقدام تهران برای اختلال در روند حمل و نقل دریایی در تنگه هرمز می تواند به درگیری نظامی مستقیم ایران با ایالات متحده منجر شود؛ امری که تا کنون ایالات متحده از آن پرهیز کرده است⁽⁵⁷⁾.

مطلب دیگر در زمینه تنش افزایشی متقابل اینک، ایران سه ماهواره را با موفقیت به فضا پرتاب کرد. به باور واشنگتن هدف اصلی تهران از این اقدامات، توسعه برنامه موشکهای بالستیک است. از این رو این اقدام تهران، نگرانیهای آمریکا در مورد برنامه موشکهای بالستیک و بلندپروازیهایی هسته ای را افزایش می دهد. و آنچه به پیچیدگی این مسأله دامن می زند، همکاری روسیه با ایران در این زمینه است. مقامات آمریکایی اظهار داشته اند که روسیه به توسعه توانمندی های تهران در صنعت

(56). خبرگزاری تسنیم، توقیف یک نفتکش آمریکایی توسط نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران تایید شد، (۲۱ دی ۱۴۰۲ ه ش)، تاریخ بازدید: ۷ فوریه ۲۰۲۴ م، <http://5dth7x32.com.tinyurl/>

(57). Con Coughlin, Why Iran is avoiding a full-blown war with the West, telegraph, (12 January 2024), accessed: Feb 7, 2024, <https://2u.pw/gFef2no>

(58). Michael R. Gordon & Gordon Lubold & Benoit Faucon, Russia Moves Forward With Plans to Buy Iranian Ballistic Missiles, The Wall Street Journal, Jan, (2024, 4, accessed: Feb, 2024, 7 <https://u.pw/hHE6WFR>

ای که ممکن است موجودیت «نظام جمهوری اسلامی» را تهدید کند، شرط بندی نخواهد کرد.

فرجام سخن:

علی رغم اینکه ایالات متحده تمایلی به گسترش جنگ در منطقه ندارد، اما ایران نقش مهمی در شعله ور ساختن جبهات درگیری در منطقه بازی می کند. تحولات ماه ژانویه نشان می دهد که دامنه روبرویی میان واشنگتن و تهران در حال گسترش است و به مناطق تازه ای که بر امنیت و ثبات منطقه ای و بین المللی تأثیرگذار است، سرایت می کند که اکنون در منطقه دریای سرخ جریان دارد. اما ایران همچنان توسط بازوهای نیابتی این جبهات را اداره می کند. با اینکه طرفین تا کنون از ورود به روبرویی مستقیم پرهیز کرده اند، اما این شیوه در دراز مدت نمی تواند منافع آنان را در منطقه و جهان تأمین کند. و اگر جنگ مستقیم میان طرفین رخ دهد، دیگر نمی توان جلوی گسترش دامنه و یا طولانی شدن آن را گرفت. و با توجه به تضاد منافع کلان که علت اصلی این جنگ افزوی هاست و نیز با توجه به زبان هنگفت و فزاینده شرکتهای حمل و نقل دریایی و تأثیر این تنش افزایشی ها بر اعتبار و نفوذ منطقه ای ایالات متحده و کاهش قدرت بازدارندگی ایالات متحده در برابر ایران و بازوهای نیابتی اش، می توان گفت که در آینده وقوع جنگ مستقیم میان ایران و آمریکا چندان بعید به نظر نمی رسد.

افزایش تنشها در روابط ایران با آژانس بین المللی انرژی هسته ای و انگلستان

روابط ایران با اروپا به خاطر اختلافات در پرونده حقوق بشر و مسائل برجامی و حملات اخیر حوثی ها در دریای سرخ همچنان تنش آلود است. این در حالیست که بحران زندانیان خارجی در ایران همچنان به قوت خود باقیست و مدیر کل آژانس بین المللی انرژی هسته ای درباره پیشرفت مخفیانه برنامه هسته ای ایران به طور بی سابقه ای هشدار داده است. این بخش از گزارش وضعیت ایران در ماه ژانویه 2024 میلادی به فعالیتهای سری ایران برای توسعه برنامه هسته ای و بروز اختلافات و اتهام زنی های متقابل میان تهران و لندن در پی تحریمهای تازه انگلستان علیه ایران، می پردازد و پیامدهای این تحولات بر روابط دو طرف را مورد بررسی قرار می دهد.

نخست: انتقادهای تازه به برنامه هسته ای ایران
رافائل ماریانو گروسی در مجمع اقتصاد جهانی در داووس برنامه های هسته ای ایران را مورد انتقاد قرار داد و گفت: «ایران همکاریهای خود را به طور بی سابقه ای محدود کرده است» و به خاطر اقدامات ایالات متحده و کشورهای اروپایی، آژانس را مجازات می کند⁽⁵⁹⁾. او رفتار ایران را که به خاطر اختلافات سیاسی با دیگران، آژانس را به گروگان گرفته است، «غیر قابل قبول» خواند. مدیرکل آژانس بین المللی انرژی اتمی گفت: استفاده از دیپلماسی بسیار مهم است تا مانع از آن شویم که وضعیت به چنان نقطه وخیمی برسد که دیگر راه بازگشتی وجود نداشته باشد». بنا به اظهارات آژانس بین المللی انرژی هسته ای، تهران از ارائه «گزارش کامل» و همچنین از پاسخ به سؤالات مطرح شده درباره فعالیتهای هسته ای، سر باز می زند. در دسامبر گذشته آژانس بین المللی انرژی هسته ای گفت که ایران غنی سازی با خلوص تا 60 درصد را افزایش داده است. علی رغم اینکه ایران ملزم به شفاف سازی در این زمینه است، اما به خاطر عدم دسترسی بازرسان آژانس به تأسیسات هسته ای ایران، آژانس تصویر شفافی از وضعیت برنامه هسته ای ایران در اختیار ندارد. گروسی به روزنامه «نشنال» گفت: «ایران تنها کشوری است که سلاح هسته ای در اختیار ندارد اما با غنی سازی با این خلوص بالا انجام می دهد که به سطح مورد نیاز برای تولید سلاح هسته ای نزدیک است»⁽⁶⁰⁾. مدیر کل آژانس در ماه مارس گذشته سفری به ایران داشت تا پیش از آنکه اوضاع به شدت نگران کننده شود، برای نجات «برجام» و توقف فعالیتهای سری ایران گامی بردارد.

گروسی گفت که «برنامه هسته ای ایران به سوی اهداف بلند پروازانه خود همچنان به پیش می تازد». او افزود: «ما با این مشکلی نداریم ولی می گوئیم که متناسب با آن فعالیتهای دسترسی بازرسان آژانس بین المللی انرژی هسته ای نیز میسر گردد»⁽⁶¹⁾.

از سویی دیگر، محمد اسلامی رئیس سازمان انرژی هسته ای ایران «احتمال پیشرفت ملموس درباره اجرای موارد بیابنه مشترک مخصوصا در مورد تعهدات برجامی در سایه ادامه تحریمها را دور انتظار دانست»⁽⁶²⁾. ناصر کنعانی سخنگوی وزارت خارجه ایران نیز تأکید کرد که

(59). Jack Dutton, "Davos 2024: IAEA chief says monitoring of Iran nuclear sites 'not at a good place,'" *Al-Monitor*, January 19, 2024, accessed February 2, 2024, <https://2u.pw/A6s3OQT>

(60). Rory Reynold, "Davos 2024: Nuclear watchdog chief says Iran is 'galloping ahead' with uranium enrichment," *The National*, January 16, 2024, accessed February 2, 2024, <https://2u.pw/z0MoPq3>

(61). *ibid*

(62). "NPT Safeguards Agreement with the Islamic Republic of Iran," *IAEA*, GOV/2023/58, November 15, 2023, accessed February, 2024, <https://2u.pw/hBXQtf0>

سایمون شرکیلف سفیر انگلستان در تهران به وزارت خارجه احضار شد و مراتب اعتراض شدید کشورمان به وی ابلاغ گردید»⁽⁶⁶⁾. و بدین سان، تهران نسبت به آنچه که رفتارهای «مخرب و غیر سازنده» لندن در قبال تهران خوانده، انتقاد کرد.

یک مقام ایرانی به خبرگزاری ایرنا گفت که این «طنز تلخ تاریخی است کشوری که خود بانی و حامی گروههای سازمان یافته تروریستی، قاچاق مواد مخدر و باند های تبهکار است، بخواهد به جمهوری اسلامی ایران و نیروهای وفادار و صادق آن که در صف اول مبارزه با جرائم سازمان یافته هستند، اتهام زنی کند»⁽⁶⁷⁾. گفتنی است که پیش از این، دیوید کامرون وزیر خارجه انگلستان حملات گروههای شبه نظامی مورد حمایت ایران علیه نیروهای آمریکایی را محکوم کرده بود. فرجام سخن:

از زمانیکه تهران پای بندی به «تعهدات برجامی» را گام به گام کنار گذاشت، رابطه ایران با اروپا همچنان تنش آلود است. و با توجه به ادامه حمایت ایران از حوثی ها و تداوم اقدامات خصمانه گروههای نیابتی ایران در دیگر مناطق خاورمیانه، انتظار می رود که رابطه ایران با اروپا در آینده شاهد تنشهای بیشتری باشد. علاوه بر آن، رفتار ایران در بازداشت شهروندان اروپایی در جریان سفر به ایران و همچنین مسأله زندانیان دو تابعیتی، به تنش در روابط دوجانبه دامن می زند. نکته دیگر اینکه، دولت رئیسی به سیاست تنش افزایی حساب شده روی آورده است اما این کار را از طریق گروههای نیابتی در خاورمیانه انجام می دهد.

فضا برای گفتگوها همچنان مهیا است «به شرطی که از چارچوب خطوط قرمز عبور نکند»⁽⁶³⁾. پیش از این و در دسامبر 2023 میلادی حسین امیر عبداللهمان احیای برجام 2025 میلادی را «بی فایده» خوانده بود⁽⁶⁴⁾. گزارشهای آژانس بین المللی انرژی هسته ای نشان می دهد که ایران تولید اورانیوم غنی سازی شده تا خلوص 60 درصد را افزایش داده است. اما اسلامی با بی اهمیت خواندن گزارش آژانس، تصریح کرده است که ایران دامنه توانمندی خود در غنی سازی تا 60 درصد را توسعه نداده است که احتمالاً اشاره او به این مطلب است که ایران سانتریفوژهای بیشتری برای غنی سازی تا این سطح را به کار نگرفته است.

فرانسه، آلمان، انگلستان و ایالات متحده با صدور بیانیه مشترکی فعالیتهای هسته ای ایران را محکوم کردند و یاد آور شدند که این اقدام ایران «خطرهای بزرگی در مورد انتشار سلاحهای هسته ای در پی دارد». این کشورها، تصمیم ایران به افزایش تولید اورانیوم را نشانه «عدم حسن نیت ایران در قبال تنش زدایی» در «شرایط پرتنش منطقه ای» خواندند⁽⁶⁵⁾.

دوم: اختلافات ایران با انگلستان

به دنبال تحریمهای تازه ای که انگلستان و آمریکا بر شبکه ایرانی ترور مخالفین ایرانی وضع کردند، تهران یک یادداشت اعتراض آمیزی به سفیر انگلستان تحویل داد و اعتراض خود نسبت به اتهام زنی های «واهی و بی اساس» را ابراز داشت. وزارت خارجه ایران در بیانیه ای که خبرگزاری «ایرنا» آن را منتشر کرد، آورده است: «در پی اتهام زنی های انگلستان به جمهوری اسلامی ایران،

(63). Arsalan Shahla, "Iran Says Prospect for Talks Over Nuclear Deal 'Still Exists'," *Bloomberg*, January 1, 2024, accessed February 2, 2024, <https://2u.pw/qQAaKs3>

(64). "Iran Says Reviving Nuclear Deal 'Useless'," *AFP* via *VOA*, December 9, 2023, accessed February 2, 2024, <https://2u.pw/GGyOymR>

(65). Jonathan Landay, "France, Germany, UK and US Condemn Iran's Increase In Uranium Enrichment," *Reuters*, December 29, 2023, accessed February 2, 2024, <https://2u.pw/PH9l4kB>

(66). "Iran Summons British Ambassador as Tensions Soar," *Al Jazeera*, January 30, 2024, accessed February 2, 2024, <https://2u.pw/kaozGMA>

(67). "Iran Summons UK Ambassador to Protest Baseless Accusations," *IRNA*, January 30, 2024, accessed February 2, 2024, <https://2u.pw/WaRLpk5>

گزارش وضعیت ایران

ژانویه 2024 میلادی

گزارش وضعیت ایران

ژانویه ۲۰۲۴ میلادی